

Največji slovenski dnevnik v Zdrženih državah. Velja za vse leto \$6.00 Za pol leta \$3.00 Za New York celo leto \$7.00 Za inozemstvo celo leto \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily in the United States. Issued every day except Sundays and legal holidays. 75,000 Readers.

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT.

NO. 223. — ŠTEV. 223.

NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 23, 1921. — PETEK, 23. SEPTEMBRA, 1921.

VOLUME XXIX. — LETNIK XXIX.

TRGOVSKA POGODBA MED BERLINOM IN RUSIJO

PROFESOR WIEDENFELDT JE PREDLOŽIL V MOSKVI SVOJE POGODBENE LISTINE KOT OČIJEJELNI POSLANIK NEMČIJE — NAČRT GLEDE SODELO VANJA — PAROBRODNA ZVEZA S TRSTOM.

Riga, Letka, 22. septembra. — Očijejni odnosi med Nemčijo in Rusijo so bili v ponedeljek obnovljeni v Moskvi ko je prišel zastopnik Nemčije, profesor Wiedenfeldt, svoja poverljiva pisma Kalininu, sovjetskega centralnega komiteja ter poslanice na Nikolajevu, predsednika vsruskega centralnega izvršnega komiteja v Kreslinu. Tako se glasi v neki brezimni brzojavki, ki je večeraj zvečer dospela semkaj.

Določbe predlaganega dogovora vključuje redno parobrodno službo med Trstom in pristanice Črnega morja ter nadalje določbo, da bo poslala Italija v Rusijo večje število italijanskih tehničnih izvedencev, ki so se izirili v Ameriki, ki pa so se vrnili v Italijo med tekom vojne, a se sedaj ne morejo vrniti v Združene države zaradi omejitev, uveljavljenih glede priseljevanja.

Pričakovati je, da se bodo tudi nemška podjetja, ki bodo tržila v Rusijo, posluževala italijanskih parobrodskih črt v Črno morje. Ruski lan se je zopet pričel pojavljati v prejšnjih množinah na jugu v Rigi ter odhaja povečini v Nemčijo. Na razpolago je tudi nekaj lesa. Večina velikih kupčij, glede katerih so se vršila pogajanja med inozemskimi ter sovjetskimi zastopniki, pa je bila ustavljena, ker nima Rusija na razpolago gotovega denarja.

Pri tem ne pridejo v poštev kupčije, ki se tičejo nujno potrebne dobave živil. — Združene nemške organizacije in tehnične izvedence v naravnih viri Rusije mora prinesiti obširen dobiček za obe deželi, — je rekel Kalinin.

Soglasno s poročili iz Moskve domneva Rusija, da bo s prihodom profesorja Wiedenfeldta Nemčija v veliki meri razširila trgovske odnose z Rusijo. Tega naziranja so v splošnem tudi neutralni in ameriški opazovalci v baltskih državah, ki so nadalje menili, da bo Nemčija, ne pa Anglija, za enkrat igrala vodilno vlogo v ruski trgovini.

Ugotavlja se vstoposod po Rusiji, tako z boljševske kot proti boljševske strani da more Rusija za enkrat le malo nuditi v zamejno za blago. Na sličen način pa se smatra za gotovo, da bodo sklenile vse druge države, z izjemo Združenih držav, pogodbo z rusko vlado z ozirom na medsebojno trgovino.

Italija je najnovejša v vrsti teh očijejnih odnosov med Nemčijo in Rusijo so bili v ponedeljek obnovljeni v Moskvi ko je prišel zastopnik Nemčije, profesor Wiedenfeldt, svoja poverljiva pisma Kalininu, sovjetskega centralnega komiteja ter poslanice na Nikolajevu, predsednika vsruskega centralnega izvršnega komiteja v Kreslinu. Tako se glasi v neki brezimni brzojavki, ki je večeraj zvečer dospela semkaj.

Denarna izplačila v jugoslovanskih kronah, lirah in avstrijskih kronah

Table with exchange rates for Yugoslav, Italian, and Austrian currencies. Includes columns for currency type and amount, and a section for 'Nemška Avstrija' (Austrian Germany) with rates for 1,000 and 5,000 marks.

FRANK BANKER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York. (Advertisement)

DEPORTIRANJE NEZAŽELJIVIH. Pred kratkim so se pritohtapili v Ameriko več nezaželjivih tujcev iz Kitajske in Rusije. Oblasti so jih takoj aretirale ter jih poslale s posebnim vlakom v San Francisco, odkoder jih bodo spravili v njihove rojstne lezele. Tenu vzhodno pravijo "deportacijska barka". Tako so namreč imenovali tudi ladjo, s katero so spravili pred leti boljševske agitatorje iz New Yorka v Rusijo.

SPREJEM GENERALA PERSHINGA V FRANCIJI

Francozi so mu priredili sijajen sprejem, ko se je izkrcał v Havru in ko je dospel v Pariz.

Pariz, Francija, 22. sept. — Ko je stopil general Pershing iz vlaka na postaji St. Lazare večeraj zvečer, je našel veliko množico prijateljev, ki so prišli, da ga pozdravijo. Nekateri, ki so ga prejeli že pri vratih voz železnice, so prišli uradno, kot zastopniki predsednika republike, ministrskega predsednika, pariške občine in francoske armade, a vsi ti so bili dobri prijatelji iz vojnih časov in sprejem je bil vsled tega nad vse prijeten. General sam je rekel, da se izvrstno počuti in njegove besede: — Glad to meet you again, — so imele dober zvok, čeprav jih ni morda vsakdo razumel. Seveda so bile na licu mesta tudi častne straže, položena je bila tudi rdeča preproga, a vse to je bilo stranskega pomena pri tem sprejemu. General Pershing je najprej pozdravil poslanika Herrieka. Nato pa je stisnil roke skupini francoskih generalov, katere je vse poznal iz vojnih časov. Ko je zapustil postajo, se je odpeljal s poslanikom v Crillon hotel, kjer je francoska vlada rezervirala zanj sobe.

Sprejem v Havru je bil bolj formalen. Cela vrsta francoskih bojnih ladij in torpednih razbojcev je spremljala parnik Paris na zadnjem delu potovanja in Pershing je sprejel na krovu vlačilnega čolna Titan general Franchet d'Esperey, v družbi admirala Jaures in polkovnika Morta. General je ob istem času sprejel brzojavko od maršala Focha, v kateri se je glasilo: — Z radostjo pozdravljam ob njegovem povratku v Francijo ameriškega vrhovnega poveljnika, kojega lokalno sodelovanje tekom vojne je bilo tako dragoceno zame.

Tako v Havru kot v Parizu so generala Pershinga pozdravile deputacije Lig francoskih vojnih veterancev, katerim se je general zahvalil ter povdarjal ozko vez prijateljstva, ki je bila skovana med Francijo in Ameriko na bojnem polju.

Pariz, Francija, 22. sept. — General Pershing je informiral častniške poročevalce, da se ne bo vrnil v Ameriko s truplom nepoznanega ameriškega vojaka. Rekel je, da nima njegovo potovanje nobenega opravka z izbiro trupla mrtvega vojaka in da ga ne spremlja noben navadni vojak, ki bi izbral to truplo. To ugotovilo je vzbudilo presenečenja, kajti v vseh brzojavah iz Združenih držav se je gla-

OBNOVITEV POGAJANJ MED IRSKO IN ANGLIJO

Lloyd George si prizadeva sestaviti odgovor tako, da bi se preprečilo nov razkol.

London, Anglija, 22. sept. — Tukaj je pričelo splošno prevladovati mnenje, ki temelji ne le na poročilih listov, temveč tudi na privatnih poročilih iz Gallocha na Škotskem, da bo nova zmenjava sporočil med angleškim ministrskim predsed. Lloyd George-om ter de Valero dovela do težko pričakovane mirovne konference. Glasi se, da obstaja edini vzrok zavlačevanja odgovora Lloyd George-a na sporočila de Valere v želji, da sestavi svoj odgovor na tak način, da ne bo mogoče nobene fraze razlagati na napačen način in da ne bo mogoče priti do nadaljnega razkola na temelju tega sporočila. Ministrski predsednik in kabinetni ministri so večeraj zvečer razpravljali o odgovoru, vendar pa ni prišlo ničesar v javnost glede vsebine tozadevnih razprav. Splošno pa se je ugotovilo, da bo ministrski predsednik napol vse svoje sile, da dovede do zaželjene konference.

SKRIVNOSTNI UMOR TREH.

Dowagiac, Mich., 22. sept. — V bližini tukojsnjega kraja so našli trupla treh ljudi, ki so bili najbrže ubiti s težko palico med spurtom. Žrtve so neki Viljem Morton, njegova žena in hčerka obeh. Nadaljno heerko, staro deset let se našli nezavestno v njeni postelji. Oblasti domnevajo, da so bili vsi trije ubiti tekom noči od sebe na nedeljo, kajti sosedje so izjavili, da niso videli nikogar ob soboti naprej. Zaenkrat ni mogoče vsaka sled morileca ter se tudi ne ve motiv zločina. Glave žrtev so bile tako razbite, da jih ni bilo mogoče spoznati, a posteljara odeda je ostla na svojem mestu, kar znači, da so bili vsi trije ubiti med spanjem.

VSA KOLESA POČIVAJO V AVSTELJI.

Dunaj, Avstrija, 22. sept. — Celi železniški promet v Avstriji je ustavljen vsled stavke uslužbencev. Na tisoče posetnikov iz drugih mest, ki se mude tukaj, je moralo podaljšati svoje bivanje v mestu, ker nimajo na razpolago nikakih sredstev, da bi zapustili Dunaj. Stavka je izbruhnila raditega, ker ni hotela vlada ugoditi zahtevi uslužbencev, da se jim poviša plače. Vlada hoče do vdeliti stopnjevitost doklado, a železničarji hočejo enotno povišanje plače.

RAZNE PODROBOSTI O NESREČI O OPPAU

Dosedaj so našli osemsto petdeset trupel. — Tristo so jih identificirali. — Skupno število žrtev.

Berlin, Nemčija, 22. septembra. Danes se je vršila posebna seja nemškega kabineta. Ministri se razpravljali, kako bi bilo mogoče pomagati družinam, katerih člani so postali žrtve strašne katastrofe v Oppau. Vsega skupaj je bilo baže mrtvih nad tisoč sto železavcev, preko dva tisoč jih je pa resno poškodovanih.

Delavski minister Braun je odpotoval na pozorišče katastrofe. V Oppau je dospel general De goutte, vrhovni poveljnik francoske okupacijske armade.

Rdeči križ je že poslal svojo ekspedicijo v Oppau. Večeraj in danes so iskali trupla. Dosedaj so jih našli že 850, to da vsa so jako nakažena, tako da jih je bilo mogoče samo 300 ider. tačirati.

Dva kmeta, ki sta delala na polju, dve milj od Oppau, sta bila namrečena. V Mannheimu, mestu, leži nasproti Oppau, ni mogel iziti noben časopis, ker so bili vsi tiskarski stroji uničeni.

Skupno število žrtev cenijo na tisoč sto oseb. Nekateri zatrjujejo, da je eksplodiralo 4000 ton žveplenege nitrata, drugi so pa mnenja, da je eksplodiralo 200 ton amonijakovega sulfata.

Na stotine delavcev je bilo še v tovarni, ker se je završila eksplozija ob pol sedmih zvečer. Mainz, Nemčija, 22. septembra Nemške oblasti so uvedle obsežno preiskavo, kdo je povzročil eksplozijo. V preiskovalni komisiji je tudi nekaj francoskih armadnih častnikov.

Potni listi.

Pe največji odredbi belgrajske vlade dobé Jugoslovani potne liste same tedaj, ako prinesejo s seboj kako listino iz starega kraja, da je razvidno, od kod je doma. Take listine so: Stari potni list, delavska ali vojaška knjižica, krstni list in članovnica. Navadne pisimo ne zadostuje več. Kdor tedaj nima nobene take listine, pa želi potovati v stari kraj, naj piše županstvu ene obšine, v katero je pritojen, po domovnico, potem bo šele mogel dobiti jugoslovanski potni list. Nikdo naj tedaj ne pride v New York v namenu, da bi potoval v stari kraj, ako nima kake goričane pisimo.

Frank Baker State Bank, 82 Cortlandt St., New York, N. Y. (Advertisement)

LUDENDORFF O EVROPSKIH VPRAŠANJH

NAPISAL JE ODGOVORE NA TRI PISANA VPRAŠANJA. KATERA MU JE PREDLOŽIL FRANČOSKI ŽURNALIST. — ON TRDI, DA SE NE MORE NEMČIJA TAJNO PRIPRAVITI NA VOJNO

Pariz, Francija, 22. septembra. — V naslednjem hočemo navesti mnenje generala Ludendorffa o treh vprašanjih, tikaajočih se možnosti nemške maševadne vojne, bodočih odnosov med Nemčijo, Francijo in Anglijo ter boljše nevarnosti za Evropo. To svoje mnenje je podal general Ludendorff Jules Sauerweinu, poročevalcu Matina in radi največji natančnosti se je vprašanjem odgovoril napisalo.

Poročevalec opisuje, kako je bil sprejet v vili bivšega nemškega vojnega načelnika, kako je prišel Ludendorff v sobo, se ozrl vanj skozi monokel, mu podal ročico, sedel, ponudil cigarete ter rekel, dokler ni poročevalec prečital odgovorov generala na pisana vprašanja. Vprašanja in odgovori so bili naslednji:

Vprašanje: — Vas smatramo v inozemstvu in prav posebno v Franciji za moža, ki s svojim vplivom in s svojo avtoriteto, posebno na Bavarskem ter z ustnovljenjem tajne armade, pripravila bodočo vojno osvete proti zaveznikom. Koliko je resnice na teh govoricah? Odgovor: — Vsak vojašk. voditelj bi moral jasno videti in vedeti, kaj je mogoče in kaj ni mogoče, ali pa ni resničen voditelj. Vojna osveta proti zaveznikom in oselno proti Franciji je za nedoločen čas popolnoma nevarna s stališča vojaške tehnike. Francija ima armado, ki je bogato založena z vsemi bojnimi sredstvi, in ki je pripravljena, da odkotaka v katerikoli času. Ta armada bi lahko zdrobila katerokoli nemško vojaško organizacijo, sovražno Franciji, in to vsled tega, ker smo vsled uničenja nemških vojnih industrij izgubili vsako možnost, da se zopet oborožimo.

Absurdna je misel, da bi bilo mogoče ustvariti in opremiti na tajnem nemško armado, izveževano za moderno vojno. Nemška armada, ki bi se mogla boriti z nujmanjšim upanjem na uspeh proti modernemu opremljeni sovražni armadi, bi bila popolnoma odvisna od velike nemške vojne industrije, katere pa seveda ne bi bilo mogoče na tajnem ustvariti. Tudi če bi kaka tretja sila hotela oborožiti Nemčijo, bi se vendar ne moglo nobene nemške armade dosti hitro založiti z vsem potrebnim ter mobilizirati v času, da se prepreči izvajanje odločnih uspehov s strani francoske armade.

Kar se tiče mena samega živinca na Bavarskem kot privaten državljani ter mi ni nikdar prišlo na misel, da bi skušal dobiti kontrolno nad bavarsko vlado.

Vprašanje: — Kakšni bodo po vaših malih bodočih odnosih med Nemčijo, Francijo in Anglijo? — Odgovor: — Tek razvoja izza slobodne mirovne pogodbe je vedno bolj in bolj jasno kazal, da so evropski narodi gospodarsko odvisni drug od drugega. Celotno pred

vojno je razvoj industrij in trgovine ustvaril evropsko narodno gospodarsko enotnost, čeprav niso hotele vlade priznati tega dejstva. Vsaka posamezna evropska država je za ostale evropske države življenske važnosti kot proizvajalec ali kot odjemalec. Noben član evropskega gospodarskega nastaja ne more bankrotirati, ne da bi ostali evropski narodi trpeli.

Veliko vprašanje, ki se tiče bodočnosti, je naslednje: Ali bodo narodi Evrope, posebno pa Anglija, Francija in Nemčija, pekazali obločno željo, da puste preteklost pri miru ter si podajo roko, da iznova ustvarijo ekonomsko življenje na temelju resničnega soglasja, vpoštevajoč pri tem pravice vseh prizadetih narodov? — Če taka želja ne bo obstajala, čeprav sem jaz nasprotnega mnenja, potem sem prepričan, da je nazogiblen polom cele Evrope.

Vprašanje: — Kaj mislite o nevarnosti boljševizma in o bodočnosti Rusije? — Odgovor: — Po mojem mnenju je to sem že pogosto javno rekel, je boljševiški - komunistična nevarnost velika večja kot v splošnem domnevajo v zapadni Evropi. Ta nevarnost ogroža vse civilizirane evropske narode. Postronpa pa je bila ta nevarnost vsled dejstva, da niso evropske vlade vedele, kako preprečiti gospodarski polom po vojni. Uspešen boj proti boljševizmu je mogoč, dokler postaja sovražno med velikimi evropskimi narodi.

Osvobođenje ruskega naroda in njegova gospodarska preobnova, ki aora priti zastran ruskega naroda samega, je nenogoča, dokler se ne bodo evropski narodi združili, da skupno rešijo ta veliki problem. Če si bodo podali roko v doseg tega skupnega cilja, bodo ekonomske posledice vojne v Evropi kmalu izginile in pričela se bo lahko nova in srečna doba v zgodovini človeštva.

SLEPARSKI BANKIRJI NA PORTUGALSKEM.

Lizbona, Portugalska, 21. sept. Veliko odličnih oseb na Portugalskem je bilo aretiranih v zvezi z velikim sleparjo, tikaajočo se inozemskega denarja, ki je bila vprizorjena pretekli mesec. Večeraj sta bila aretirana grof de Castro in Alvez Diniz, ravnatelj lizbonske banke ter trgovske mednarodne banke.

Preiskava je dokazala, da so se zastopniki mednarodne kreditne organizacije v Antwerpenu približali dr. Alfonzu de Acosta, prejšnjemu finančnemu ministru, ter mu ponudili kredit petdesetih milijonov dolarjev za dobavo ameriških proizvodov, posebno pšenice in premoga. Acosta je dočel od vlade dovoljenje, da se pogaja s to organizacijo, o kateri se je domnevalo, da predstavlja ameriške kapitaliste. Valuta je takoj poskočila za petdeset odstotkov, a pozneje zopet padla na prejšnjo ravnino. Poizvedbe v Washingtonu, so pokazale, da nima antwerpenška organizacija nobenih zvez v Združenih državah.

PAPEŽ JE DAL MILJON LIR RDEČEMU KRIŽU.

Zeneva, Švica, 20. septembra. Papež Benedikt je dal mednarodnemu Rdečemu križu milijon lir. Polovica tega denarja je namenjena Rusiji.

ROJAKI NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA" NAJVEČJI SLOVENSKE DNEVNIK V ZDR. DRŽAVAH.

FRANK BANKER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York, N. Y. (Advertisement)

GLAS NARODA

SLOVENIAN DAILY
owned and Published by
SLOVENIAN PUBLISHING COMPANY
(a corporation)
FRANK SAKSER, President LOUIS BENEDIK, Treasurer

Place of Business of the Corporation and Addresses of Above Officers:
8 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.

"Glas Naroda" izhaja vsaki dan izvenim nedel in praznikov.

Za celo leto velja list za Ameriko	Za New York za celo leto	\$7.00
in Canada	za pol leta	\$3.50
Za pol leta	\$3.00 za inosmetvo za celo leto	\$7.00
Za četrt leta	za pol leta	\$3.50

GLAS NARODA
(Voice of the People)
Issued Every Day Except Sundays and Holidays.
Subscription yearly \$6.00.

Advertisements on Agreement.

Dopis brez podpisa in omenitve se ne priobčujejo. Denar naj se blagovall po-
kupi po Money Order. Pri spremembi kraja naročnikov posilimo, da se nam
tudi prejajo bivalnice naznaniti da hitreje najdemo naslovika.

GLAS NARODA
8 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York, N. Y.
Telephone: Cortlandt 2276

GLAS NARODA
TRADE UNION LABEL
NEW YORK

BANKROT LIGE NARODOV

Viviani, francoski vojni ministrski predsednik, je v nekem svojem poročilu napovedal bankrot Lige narodov ter predlagal, naj Združene države upravljajo njeno zapuščino.

Liga narodov ni bila že izza svojega pričetka posebno dobro podjetje. Njene trgovske operacije so bile slabe. Trgovala je s samimi kreditom brez vsakega kapitala. Mislija je, da se ji bo posrečilo tekom časa spraviti nekaj rezerve, pa se je strahovito varala.

Od onega trenutka, ko je odpovedal kredit največji kapitalist sveta (Amerika), ko je prekinil vse zveze z njo, je bila zapisana smrti. Poskušajo še nekoliko, encajo in prerokujejo, toda do splošnega poloma mora priti prej ali slej in je že faktično prišlo. Bankrot je napovedan, in ta bankrot je bil svetu že zlavljaj javna tajnost.

Nesolventnost Lige narodov so dokazali upniki, ki so zahtevali pojasnila v koloni "razoroževanje".

Tam se je pokazal brezupen deficit, katerega nikakor ni bilo mogoče prikriti ali ga zatajiti.

Revizorji Lige narodov so izjavili, da Liga ne more zadostiti svojim obveznostim glede razoroževanja. Svet baje še ni zrel za razoroženje, svet še ni napolnjen z bratsko ljubeznijo, zaupanje ljudi v neobročeno pravico je še premajhno.

To je javno naznanilo bankrota Lige narodov, one dvomljivo vstanove, ki so jo spočeli hinavski frazerji in nepraktični pisarniki v veri, da bo zagurala svetu svetovni mir, pa ne more niti par malih narodičev držati na vajetih.

Liga narodov je bila že povsem bankrotna,

ko so poljski ustaši zasedli letsko mesto Vilno;
ko je ponorel d'Annunziji dospel s svojimi barabami na Reko;
ko je Korfanti, neoziraje se ne izid plebiscita, vdrl v Gornjo Šlezijo;
ko so Francozi, neglede na mirovno pogodbo, vko-
rakali v rensko provinco;
ko je Grška napovedala Turčiji vojno;
ko je Madžarska izjavila, da nima Avstrija nobe-
ne pravice do Burgenlanda.

Liga narodov je bila vedno bankrotna — že začasa versailleske mirovne pogodbe in začasa rappalske pogod-
be, ko je bil začan slovenskemu narodu usodepoln udarec. Osnovana je bila na onih usodepolnih štirinajstih točkah, katere je njihov oče tako odločno zatajil.

Viviani je ta bankrot poostrel, ko je pripravil, naj se poveri vprašanje glede razoroženja Združenim drža-
vam, torej sili, ki ni bila nikdar članica Lige ter jo je
ravno vsled tega, ker ni bila njena članica, pogrnala v
bankrot.

BANKROT LIGE NARODOV

Brezplačna vzgoja v Združenih državah.

Kratek pregled.

V svrhu boljsega razumevanja ameriškega šolskega sistema, bo zanimivo pripraviti za starodavnim sistemom v Evropi. V to svrhe vzemimo za vzorec šolski sistem, ki je bil v veljavi v prejšnji Avstriji in na katerem sloni šolska vzgoja tudi v novih takozvanih nasledstvenih državah, n. pr. - Jugoslaviji, in ki je več ali manj sličen vzgojalnemu sistemu v vsej kontinentalni Evropi.

Vobče se evropski vzgojevalni sistem deli v tri dele: ljudske šole, srednje šole in vseučilišča.

Ljudska šola je normalna elementarna šola in se daje približno primerjati ameriški "Elementary School". V starem kraju oni, ki hočejo nadaljevati svoje študije v srednji šoli (gimnaziji ali realki), storijo to pravilno po četrtem razredu ljudske šole in v povprečni starosti desetih let. Oni, ki ne mislijo pohajati srednjo šolo, so pa za-
kazu primorani ostati v ljudski šoli do poznejše starosti. Mnogo več-
jih mest v starem kraju ima takozvane meščanske šole, ki so pravza-
prav neke vrste višjih ljudskih šol preko četrtega razreda. Glavne
srednje šole so gimnazije in realke. Gimnazij je pripravljala šola za
vseučilišča in daje podlago za splošno izobrazbo. Klasični jeziki, —
(latinsčina in deloma staro-grščina) — zadržujemo znaten del učnega
programa. Gimnazij obstoja iz osmih razredov; prvi štirje tvorijo
nižjo gimnazijo in ostali višjo gimnazijo. Po osmem razredu položijo
srednješolske takozvani zrelostni izpit, ki ga upravičuje do vstopa na
vseučilišče (univerzo). Po dokončani nižji gimnaziji more dijak vstopi-
titi v kako specijelno poklicno šolo, kot so obrtne, trgovske, pomor-
ske, vojaške šole ali akademije. Isto velja več ali manj o sedmoraz-
redni realki, ki je pripravljala srednja šola za višjo tehnično naob-
razbo in ki se razlikuje od gimnazije v tem, da polaga večjo važnost
na praktično znanje in moderne jezike mesto klasičnih jezikov. Real-
na gimnazija je neka kombinacija med realko in gimnazijo. Po dovr-

šeni srednji šoli vstopi oni, ki npr.: nadaljevati svojih študij na vse-
učilišču, v državno službo za nižjo uradniško karijero ali pa v tgo-
vino.

Kakor smo že omenili, so raznovrstne druge srednje šole na isti
stopnji z gimnazijo, kakor trgovske akademije, obrtne šole, nautične
šole, ženski liceji, poljedelske šole ita.

Ako primerjamo evropsko ljudsko in srednjo šolo s sličnimi ameri-
škimi zavodi, najdemo načelno različno v vzgojnem sistemu. V A-
meriki je ves vzgojni sistem tako urejen, da matre učenec prei iz
najnižjih razredov ljudske šole do najvišjih razredov vseučilišča brez
posebne priprave. To je, ameriški sistem sloni na vcelu, da je vsaka
šola že sama na sebi pripravljena za višjo šolo. To načelo ni nikakor
isto kot v Evropi, kjer se vsaka šola smatra kot nekaka enota za se-
be. V starem kraju je tudi različna v socialnem življenju med absol-
venti ljudskih, srednjih in višjih šol jako izrazita. V Ameriki ima
vsakdo — brez razlike na njegova gmotna sredstva in socialne stop-
nje — priliko, da se pripravi do najvišje naobrazbe.

Ameriško ljudsko šolo mora vsakdo pohajati med 6. in 14. letom,
torej približno ravno tako kakor v starem kraju. Toda, dočim se v
starem kraju oni, ki hoče vstopiti v srednjo šolo, odprekjo od ljud-
ske šole povprečno v desetem letu, mora v Ameriki vsakdo pohajati
ljudsko šolo do 14. leta in šele potem prehajajo oni, ki hočejo, v sred-
njo šolo ali High School.

High school je ameriška srednja šola. Prevod besede — "High
school" v "višjo šolo" bi le zmesal pojme, kajti ta izraz se pri nas ra-
bi za vseučilišča (Hohschule). Značaj ameriških High school se me-
nja po raznih državah, vendar v načelu so več ali manj povsod slič-
ne. Iste nudijo široko polje za splošno in specijelno naobrazbo. Razen
rednih javnih šol imamo tudi veliko število takozvanih pripravniš-
kol (Preparatory schools), katerih namen je pripravljati dijaka za
posebne študije na kolegijih in univerzah. Imamo tudi mnogo tehnič-
nih in takozvanih "manual training" šol, ki pripravljajo dijaka za
nadaljnje tehnične študije.

V Ameriki pokriva mesto ali država stroške za javno naobrazbo
iz davčnih prihodov. Ne le "High schools", ampak tudi specijalni teh-
nični tečaji so brezplačni. Dočim zakon zahteva, da mora vsakdo po-
hajati ljudsko šolo do 14. leta, se daje vsakomur, ki kaže sposobnost,
vsako priliko za pohajanje višjih šol.

Spridevalo zadnjega razreda ljudske šole upravičuje do vstopa
v "High school", brez vsakega sprejemnega izpita. Ravnetako more
abiturient (graduate) iz priznane High school preiti na "college"
brez posebnega izpita.

Res je, da imamo v Ameriki mnogo jako dragih privatnih elemen-
tarnih in srednjih šol, vendar je revnemu dijaku dana vsaka prilika,
da si nabavi najboljšo izobrazbo od začetka do konca. Nič se ne
more izgovarjati, da ni mogel pohajati šole. Mnogo držav daje tudi
šolske knjige brezplačno na razpolago.

Ameriški šolski sistem je demokratična ustanova, kjer stanovi
bogatinov ali siromakov, otroci rojenih Amerikancev ali priseljencev
imajo enako priliko do splošne in strokovne izobrazbe in kjer ima
vsakdo priliko, da postane merodajen in visokovreden del ameriške
demokracije.

Iz Slovenije.

Smrtna kosa.
V nedeljo 28. avgusta je umrl v Cerkevni ulici v Ljubljani taj-
nik banke "Slavije" I. Kuhar. Pokojnik je bil navdušen narod-
njak ter vesten in marljiv urad-
nik.

Umrl je šolski sluga ljudske de-
ške šole na Ledini Ferdinand Pire
v 49. letu svoje starosti. Pokoj-
nik je oče mladega Sokola, kate-
re mu je bila na Taboru izročena
nastava naraščaja in je mladi Pire
naraščaje zastavemoša. Pokojnik
je bil član društva nižjih mestnih
(Ljubljanskih) uslužbenecv. Bil je
blag mož in oče. Pokopali so ga
21. avgusta.

Umrl je 3. sept. na grizi Ivan
Jenko, sluga ljubljanskega mest-
nega fiziata. Bolezen je nalezel, ko
je bolnike prevajal v bolnico. Zapu-
šča ženo z malimi otroki v naj-
večji bedi. Ker je postal žrtve
svojega poklica, se je nadejal, da
bo za njegovo rodbino skrbel
mestna občina ljubljanska.

70letnica Ivana Hribarja.
Dne 19. sept. je obhajal svojo
70letnico kraljevi namestnik Ivan
Hribar, bivši župan ljubljanski.

"Prekmurski Glasnik".
V Murski Soboti izhaja list
"Prekmurski Glasnik", katerega
naloga je, vzgojiti tamošnje ljud-
stvo v narodno-naprednem in drž-
avnem duhu ter ga privedi do
tega, da bo vzljubilo novo državo,
kateri je po tisočletnem jarmu
prispadalo vsled trianonske pogod-
be. O Prekmurju ve naš narod ze-
lo malo, a še manj o razmerah, ki
vladajo tam. Da se bo tudi v tem
oziru javnost širok naše domov-
ne informirala, skrbel bo tednik
"Prekmurski Glasnik". Naročni-
na znaša za celo leto 80 K.

Nova opera Rista Savina.
Iz Žalca v Savinjski dolini pri-
haja vest, ki nam obeta dragoceno
obogateno naše operne umetnosti.
Znani naš skladatelj Risto Savin
ustvarja novo opero "Gospodstvi-
ski sen", katere libreto sta napi-
sala skladatelj sam in Franjo Roš.
Nova opera bo — kakor poroča
celjska "Nova Doba" — dovrše-
na še pred otvoritvijo prihodnje
gledališke sezone. "Gospodstvi-
ski sen" nam obeta mnogo. Opere v
podobni nacionalni smeri doslej
še nismo imeli, ato je pričakovati,
da ž njo dobimo delo, ki bo v po-
gledu glasbe in snovi dejanja po-
klicano, da predstavlja našo slo-
vensko operno umetnost in ž njo
naše ime in zgodovino ostalim Ju-
goslovanom ter nas vse kot celoto
ostalem kulturnemu svetu. Deja-
nje opere je zgrajeno na tleh Go-
spodstevskega polja v dobi njegove
slavne preteklosti. Glavna in zgo-
dovinska oseba ji je Bernard, knez
Korotana in Kranjske marke, ki
je vladal od 1202. do 1256. leta.
Dasi nemškega rodu, je bil po-
vsem knez slovenskega naroda. Še
zelo mlad je nastopil vladu, a je
že tu pokazal svoje izredne vrline
poleg prekipjavajočih, krepkih in
mekhke, v dejanjih nagle mladosti.
Juta, hčerka češkega kralja Oto-
karja I. Přemysla, mu je bila žena.
Plemenito, dobrosrčno, ljubko de-
te je, slovske krvi in narave. O-
snovitvi nam je v spisih vetrin-
jskega opata in kronista Ivana o-
hranjena mična zgodba, ki daje
dejanju opere dramatično snov.
Vrhunec vsega pa tvori z vsemi
obredi knezovo vstolicevanje, ki
je nekaj brezprijetno velikega v

95,000 kron ukradenih.
Posestniku Ivanu Kramerju v
Čehovem pri Sv. Petru pod Sv.
Gorani je bilo 13. avgusta ukra-
deno 95,000 kron. Orožniškemu
stražojstru Bernardu Kovacu se
je po pridnem izsledovanju posre-
čilo, da je ves ukraden denar na-
šel zakopan na njivi in odkril tu-
di tatice. Tatice delajo sedaj po-

Peter Zgaga

Dva lopova sta obeudovala iz
bornega zagovornika.
— Presneto, ta človek se je pa
povslep — je rekel prvi. — De-
bit brani pred soliščem bankr-
je, ki je poneveril stotisoč do-
lujev. Pred destimi leti je pa za-
čel s parom čevljev, katere sem
jaz ukradel.

V New Yorku je posebno sodi-
šče, ki se peča z ločitvijo zakonov.
Se dvajset let predseduje temu
sodišči sodnik, ki je bil vedno
samec.

Te dni se je pa poročil.
To je višek vsega junaštva.

Srbi in Albanci se zopet bijejo.
Srbska vlada je le takrat ju-
goslovska, kadar ima od Sloven-
cev in Hrvatov kaj dobiti. Kadar
je treba kaj dati, je srbska.

Prvi jugoslovski konzul v
New Yorku, Savič, je prestavlja-
na Dunaj.

Želimo mu veliko sreče. Proti
dunajski vladi bo morda lahko pe-
sabski nastopal, dočim proti ame-
rški ni mogel.

V New York je prišel novi ju-
goslovski konzul. Njegovo ime se
končuje na "ić", in s tem je vse
povedano.

MODERNI VERZI.

Za njihovo modernost ne garan-
tram in tudi za njihovo vsebi-
no ne.)

Liga narodov — figa narodov.
Politik poliva...
Vse, kar je v krogu njegovega
upliva
je vselej prebito polito.

Seja —
Kjer vsak potrjuje,
pri sobi modraje
in se pridružeje
členosti predsednik,
oaj, zgrabi za zvonce,
povej, da je konec!

Konvencija —
je malo večja potencija seje, z
razliko,
da imajo sobrati
kandidati drug na drugega
piko.

Pravila —
bi bila pravila, če res bi
kaj prida stovila.

Vrtar je stražar.
izvaja pravice si stare.
ker ima najbližje do bare.

Predsednik to je mož častiti,
njegov namestnik mora biti
pač človek, ki preveč ne gara.
A tajnik — to je ubogz para.
Ostali odbor pa nikdar ni za fajto,
devisko brani se: Ah, mir nau-
dajte,
predsednika in tajnika vprašajte!

Urednik je svetnik
pri pristaših,
pa nasprotnih — hudik.
A pri staveh pridnih naših
je hudič, ki ne zna nič;
njim je on le iznajditelj
vseh napak — prvobititelj
veje in pik.

Kongres —
čudna zmes
politikov, ki niso politiki,
zmes kritikov, ki niso kritiki.

Prohibicija je vsem na kvar.
Le birte učij,
kako se krsti
in iz vode se dela denar.

Jugoslavija je raj,
Jugoslavija je kraj,
kjer se bijejo
in ga bijejo.

zgodovini naše kulturne in demo-
kratečne preteklosti. — Hvaložni
sno skladatelju, da nam je v teh
trih dneh ustvaril baš to delo.
Bodi nam to delo vselej silen klie,
vodeč naša čustva in misli k bra-
tom, ki so še tam onkraj naše svo-
bode. Te žive slike iz davne pro-
šlosti naj nam pričajo o sili in
zdravju Jugoslavstva in naj
nam dajejo silo in poročstvo tudi
za bodočnost.

Jugoslovska Katol. Jednota
Ustanovljena 1. 1898 Inkorporirana 1. 1900

GLAVNI URAD v ELY, MINN.

Glavni odborniki:
Predsednik: RUDOLF PERDAN, 63 E. 185th St., Cleveland, O.
Podpredsednik: LOUIS BALANT, Box 106, Pearl Ave., Lorain, O.
Tajnik: JOSEPH PISHLER, Ely, Minn.
Blagotnik: GEO. L. BROZICH, Ely, Minn.
Blagotnik neplačanih surtain: JOHN MOVERN, 524 E. 2nd Ave.,
W. Duluth, Minn.

Vrhovni zdravnik:
Dr. JCS. V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., N.S., Pittsburg, Pa.

Nadzorni odbor:
MAX KERŽIŠNIK, Box 872, Rock Springs Wyo.
MOHOR MLADIČ, 2903 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
FRANK SKRABEC, 4822 Washington St., Denver, Colo.

Porotni odbor:
LEONARD SLABODNIK, Box 480, Ely, Minn.
GREGOR J. PORENTA, Box 170, Black Diamond, Wash.
FRANK ZORICH, 6217 St. Clair Ave., Cleveland, O

Združevalni odbor:
VALENTIN PIRC, 519 Meadow Ave., Rockdale, Joliet, Ill.
PAULINE ERMENC, 539 — 3rd Street, La Salle, Ill.
JOSIP STERLE, 404 E. Mesa Avenue, Pueblo, Colo.
ANTON CELARC, 706 Market Street, Waukegan, Ill.

Jednotino uradno glasilo: "Glas Naroda".

Vse stvari, tiskajoče se uradnih zadev kakor tudi denarne pošilja-
tvo naj se pošilja na glavnega tajnika. Vse pritožbe naj se pošilja
na predsednika porotnega odbora. Prošnje za sprejem novih članov
in bolniška sprave naj se pošilja na vrhovnega zdravnika.

Jugoslovska Katoliška Jednota se priporoča vsem Jugoslovanom
za obilen pristop. Kdor želi posteti član te organizacije, naj se zrladi
tajniku bližnjega društva J. S. K. J. Za ustanovitev novih društev
se pa obrnite na gl. tajnika. Novo društvo se lahko ustanovi z 8
član! all člančad.

Razne vesti.

Konec razbojniške tolpe.
Iz Modene v Italiji javljajo: —
Razbojniška tolpa Bonnet de Mo-
denese je končno razceena. Več ka-
kol sedem mesecev je bilo strah
in trepet celih provinc. Vodila sta
je glasovita bandita Adami in Ca-
prari. Strah pred to tolpo je bil
tako velik, da so mnogi letoviš-
čarji zapuščali svoje vile v okoli-
ci.

Karabinjerji so sestavili pose-
ben oddelek, ki je imel nalogo, da
uniči to zalego. Po hudih naporih
se jim je končno posrečilo uničiti
tolpo, posebno odkar je pal el-
den najopasnejših razbojnikov —
Reggiani in je bil aretirani ogla-
ver Caprari. V usodepolni noči,
one 29. julija, so bili razbojnikji
zapaženi v vasi Alboreto. Oddelek
karabinjerjev pod vodstvom kape-
tana Martinellija, jih je obkolil v
neki žitnici, kjer so se ravno pri-
pravljali za nov zločin. Ko so raz-
bojnikji zasklivali strele, so se vsi
spustili v bez. Med njimi je bila
tudi neka 15letna deklica. Trije
so bili na begu ustreljeni. Četrtri in
deklica so vrzli orozje proč in so
predali. Boj je trajal petnajst mi-
nut. Razbojnik in deklica sta bila
oddana v zapore. Pri zaslišanju
retriranega se je izkazalo, da je
bila deklica ugrabljena in da so
se je razbojnikji posluževali za ba-
sanje pušk.

MESTO BREZ TOBAKA.
V mestu Topeka, Kansas so 1.
1907. strogo prepovedali proiz-
vajanje cigaretov. No, tekom ča-
sa, zlasti tekom vojne so na to
naredbo pozabili in jo prekršili.
Te dni pa se je tamošnja policija
nanjo spomnila, zaprla 35 lastni-
kov tobaknih tovarn in jim za-
plnila vsi roho.

Wekerle je umrl.
Bivši ministrski predsednik dr.
Aleksander Wekerle je umrl v
Budimpešti v starosti 73 let.

Olemenceau — potomec Hunov?
Etnologi ali narodoslaveci so se-
gaj končno našli pojasnilo za me-
sebojne občudovanje, ki je znači-
lno odnošaje med Clemenceaum
ter dr. Wellingtonom Koo, kitaj-
skim poslanikom v Angliji. Ti ne-
rodoslaveci izjavljajo, da je prip-
sovati mongolske poteze bivšega
francoskega ministr. predsednika
gestvu, da so potomci Atilovih
Hunov in Tatarjev dejansko pro-
dri prav do Vendece departanta
v Franciji, odkoder izvira druž-
va Clemenceaua.

Soglasno v zgodovinarji, se je
ena izmed divizij Atile obrnila
proti zapadu, ko je skušala najti
zlate zaklade, o katerih so Hni-
čuli. Ko so dospeli ti diviji bojev-
niki do rojstne dežele Clemence-
aua, so opustili vse upanje, da bo-
do zasledili zlato. Vsed tega se
se nastanili v deželi, se izpremenili
v miroljubne kmetič, se oženili
z domačimi deklicami, ki so bile
znane radi svoje lepote.

To teorijo podpira nadalje dej-
stvo, da imajo skoro vsi oni, ki za-
sledujejo svoj izvor cela stoletja
v isti pokrajini, odločno oriental-
ske poteze. Clemenceau sam je ze-
lo podoben najmanj ducatu do-
zračnin njegove starosti in te po-
zdravljajo ljudje redno kot pra-
vega Clemenceaua.

**VELIKA DEBATA GLEDE MI-
ROVNE POGODBE.**

Washington, D C., 22. sept. —
Sedaj je gotovo, da se bo vnela
debata glede mirovne pogodbe.
Republikanski voditelji pa una-
jno kljub temu, da bodo pogodbo
kmalu spravili skozi, ker bodo
predlagali večerne seje, da izm-

Želodčni neredi
neprebava, dispzepija, zaprtje, jetrne bo-
lezni, plina v želodcu in črevesju, izpe-
čavanje, kisli želodci, slaba sapa, por-
citi jezik, riganje, povračanje hrane,
žgoc občutki, boleznj želodca, pečica in
drugi podobni neredi. V prebavi, vsemu
temu se pravnadi hitro odmorevati ter se
v veliko slučajih popolnoma ozdravi z
uporabo čudovitega zdravila Nuga-Tone.
To zdravilo gradi bogato rdečo kri,
močno stali, silve ter čvrste moške
in ženske. Da vam dober tek, povečal bo
vašo težo, stali koste dobro ter se bo-
ste počutili kot nova oseba. Nuga-Tone
pomiri in brani vse življanske organe,
ker je sestavljen iz osmero dragoceni-
h zdravil. Tisočeri govore sedaj o Nuga-
Tone in ga slavo. Nabavite si danes v
katerikoli lekarni steklenico Nuga-Tone,
družji se pravnadi hitro odmorevati ter se
v veliko slučajih popolnoma ozdravi z
uporabo čudovitega zdravila Nuga-Tone.
Ne vzemite nobenega nadomestila, am-
pak pošljite, \$1.00, in mi vam bomo po-
slali celo mesečno zdraviljenje ter plačali
poštnino. National Laboratory, 1018 S.
Wabash Ave., Chicago.

Nuga-Tone

Garjev Garyjev sistem in gunmeni v W. Va.

iz lista "The New Republic"

(Nadaljevanje.)

— V Yolin je stopil na vlak Everett Lively. Lively je Baldwin-Feltsov detektiv, ki je posloval kot špijon v uniji v Coloradu in West Virginiji. Zaprt je bil eno leto ve neki tiskalnici v Coloradu, ker je ubil nekoga stavkarja.

— Moj mož je pustil svoje oboje doma in Sid je pustil svoje v hotelu. Mr. Van Fleet, odvetnik tam je povedal, da moramo vsi skupaj na sodišče. Sli sva po stopnicah sodišča in Sid se je nekoliko obrnil, da zamahne z roko Mr. Collirus. Takrat pa je bil ustreljen v hrbet.

— Videla sem ga pasti. Ozrla sem se na svojega moža, a on ni bil že omahnil iz roke. Lively in neki drugi z debelo obrobljenimi očmi sta streljala. Jaz sem prosila: — Gospod Lively, prosim vas ne streljajte več na Eda. — Takrat pa je bil že mrtev. Ko sem ga tako prosila, je šel Lively proti mestu, kjer je ležal Ed, mu nastavil revolver za levo uho ter dvakrat ustrelil. Nato sem ga udarila po glavi s svojim dežnikom in on me je imenoval "umazana ga hudiča".

— Nato so me zadržali v notranjosti sodnice, dokler niso oprali krvi na stopnicah. Nikdo ni skušal vzpizoriti kake aretacije, a ko sem zagledala moža z očali, ser prišla ukpiti ter reči, da ne bodešla, dokler ne bo on aretirana. Povest Mrs. Hatfield se je glasila slšno. — Postopali so strašno grodo z nami. Skušala sem na potiti Sida, naj vzame s seboj svoje revolverje, ko smo zapustili hotel, a on je rekel: — Ne, to bi ne izgledalo lepo.

Oboroženi tolovaji, ki stražijo garizem, predstavljajo problem, ki ni nikaka posebnost West Virginije. To je narodni problem. Isti senatorji komiteja za delo in vzgojo ki preiskujejo razmere v West Virginiji, so bili pred enim letom pozvani od strani javnih zastopstev in privatnih, posameznih ljudi, naj sprajneje zakonodajo, ki bi "regulirala" ali odpravila ta kozvane delavske detektivske agenture.

Amerika je edina država na svetu, ki trpi obsežne, dobro financirane, privatno lastovane korporacije, ki dobavljajo delavske špijone ter oborožene stavkokaže. — Preiskava za preiskavo je nudila senatorjem posameznosti glede tega, kako se nekateri špijoni splazijo v unijske urade in kako drugi z orožjem v roki kršijo postave ali pa izvajajo svoje operacije pod napačno izjavano postavo. Različna mesta in države so pred kratkim razmišljale o sprejemu ali pa dejanski sprejele postave proti takim detektivom, a zvezna vlada se ni zganila.

Potem ko so senatorji čuli priče iz West Virginije glede delovanja detektivskega sistema ter nadalje priče iz Kentuckija in Alabame, — ali bodo pozvale tudi Mr. Gary-ja na odgovor? Ali bo šel tudi Mr. Atterbury, predsednik Pennsylvania železnice, pričati v Williamson, West Virginiji? Pennsylvania železnica kontrolira tudi Norfolk & Western železnico, ki je skoro sdina železnica, vodeča v neunijske okraje. V zadnjih mesecih je general Atterbury oponašal Gary-ja v pogovoru slednjega proti unijam.

O obeh teh dveh gospodih je znano, da odobravata uporabo delavskih špijonov in detektivov. Mr. Atterbury je rekel: Mi imamo svoje lastne uslužbenec, ki lahko prostovoljno nudijo informacije in ki imamo v službi tudi Pinkertonov zavod. To so možje, ki so že v delavski organizaciji. Mr. Gary je pa označil kot "sehojejno" svojo politiko, ki je "sehojezna v naslednjih letih". — Ali dvomi kdo o smoternosti, pravičnosti in potrebi špijonskega sistema od strani United States Steel Corporation?

Obe priči bi gotovo radi ugotovili svoje stališče z ozirom na West Virginijo. Ali odobrava sistem rovskih straž v premogar-

skih ozemljih, kateri kontrolirajo njih kompanije? Baldwin-Feltsovi detektivji vlečejo visoke plače in oboroženje cellega sistema, ki vključuje strojne puške, aeroplane in odvetnike, je tudi druga stvar. Ali podpirajo priče iz iztoka ta sistem? Ali imajo verni unijski neodvisni premogarski baroni v Logan okraju zagotovilo trdnjših trgov pri gotovih velikih železnicah in jeklarskih kompanijah kot na ostali proizvajalci premoga?

Če bodo voditelji garižma pozabili, da odobravajo sistem v West Virginiji in če bo kongres odločno odklonil obremenitev naše velike delavske-detektivske industrije z zveznimi "regulacijami", bo to gotovo ponirjevalno uplivalo na naše hribovske premogarje. Vlada cellega naroda bo govornila. Premogarji bodo pomirjeni poskrili svoje puške, prišli za lopate ter izginili v notranjost zemlje, dočim bodo gorske obronke krasile strojne puške detektivov.

Kaj se bo zgodilo potem, ko bodo zvezne čete umaknjene iz West Virginije? Ni se zgodilo nič in tudi ne drugič, da so bile zvezne čete poslane v državo, odkar se je unela premogarska vojna v Mingo okraju. To je tretjič in v enem letu. Drugič je bila zvezna intervencija veliko bolj impozantna kot prvič in sedaj, tretjič je veliko bolj impozantna kot je bila drugič.

Kaj bo sledilo tej intervenciji? Ko bo navzočnost čet zopet napravila "red", bodo te čete seveda umaknjene, kot po prvi in drugi intervenciji. Ali bo treba po pretekli par mesecih zopet poslati v državo čete in sicer četirič? In par mesecih pozneje petič? Verjetno je, da se bo glasil odgovor "da", razven če bodo delodajalci v neunijskih premogarskih poljih izpremenili svoje stališče ali če bo vlada West Virginije izpremenila svojo politiko.

Vzrok, da se bo odgovor najbrž glasil "da", je ta, da so razmere v neunijskih poljih take, da silijo ljudi k nasilju in zvezne čete niso v preteklosti in tudi obedo v sedanjem slučaju izveremale teh razmer, ker tega ne morejo. "Red" katerega ustanove čete, pomenja le zatrtje nasilja, ne pa uveljavljanja normalnih izdružnih odnosov. Zvezne čete pokrijejo lonec ter sede na pokrovu. Ne dotaknejo pa se kipeče mase v notranjosti loneca in kadar skočijo s pokrova, odleti slednji in eden največjih smradov ameriškega življenja v današnjih dneh okuza zopet zrak.

Če bi ne bilo v ta boj zapletenega nič drugega kot vprašanje unijonizacije, bi se dalo to vprašanje še vedno rešiti več ali manj priateljško s premogarskimi baroni, ki bi ostali zmagoviti. Dvostrljiivo je, da bi bila taka uravnavna trajna, kajti v splošnem niso premogarski baroni West Virginije ljudje, katerim bi se moglo vedno povetrilo silo, ki se pojavja, kadar stoji bogastvo, razredno za vedno in lahko organizirano v enotno, naproti tisočem nevednih in neorganiziranih delavcev. Pokazali so v preteklosti, da niso one vrste, ki lahko modro drži v svojih rokah tako silo. Jasnop pa je, da bi bili premogarski baroni zvedno zmagoviti, če bi prišlo vprašanje le vprašanje unijonizacije, kajti prepričan sem, da so plačevali v bistvu prav tako dobre plače kot v unijskih poljih ter nadedili v celem prav tako dobre pogoje glede stanovanj. Lahko bi tudi odpravili par kvarljivih stvari z ozirom na delavne pogoje in njih odnošaje s svojimi delavci.

Kot stoji stvari sedaj, pa je nespačetno ozirati se na celi boji kot na boj glede vprašanja unijonizacije. Unijonizacija je prenehala biti glavno vprašanje kmasu po pričetku boja in to vprašanje je postajalo vedno manjšega in manjšega pomena ko je potekal čas. Uporaba oboroženih t-

lovajev od strani delodajalcev je ustvarila, ali pravzaprav poglodela spor, ki se je globlje zajedl v srea premogarjev kot bi se kdaj moglo vprašanje unijonizacije. V vsaki perijodi tega boja je razvočnost Baldwin-Feltsovih detektivov dovela do dogodkov, ki so vlivali olje na ogenj sovraštva v sreih premogarjev. S tem pa bomo reči da so premogarji brez krivde. Ravno nasprotno. Dejstvo je, da skupno število nasilnih dejanj z njih strani večje kot pa skupno število nasilnih dejanj od strani delodajalcev. Obstaja pa tudi dejstvo, da so bili premogarski baroni, ki so zanetli požar in oni ali pa njih oboževalci toliko niso nikdar prenehali metati črte v požar v trenutku, koje bile mogoče napraviti največ škode.

Pred osemnajstimi meseci se je vzpizorilo poskuse, da se unijonizira rove v Mingo okraju. Delodajalci so takoj pričeli odpuščati ljudi, o katerih se je izvedelo, da se pridružili unijam. Te metode so se poslužili, kadar se je zdelo to primerno in metali so premogarje iz kompanijskih hiš. Prav kot da bi ta politika še ne zadoštovala, da razplamti strasti ljudi, je ena izmed premogarskih družb v maju 1920 vzpizorila okrutno dejanje, ki je postalo iskra, ki je zanetila cel požar. Nekatere premogarji niso hoteli iz kompanijskih hiš ter utemeljevali to svojo akcijo z najemniškimi pogodbami, ki niso še potekle. Kompanije je nato poslala Baldwin-Feltsove detektive ali "gunmen" kot so znani v premogarskih okrajih, ki so vrgli iz hiš premogarje, njih družine in pohištvo. Bilo jih je dvanajst ali štirinajst v tej skupini detektivov in le eden je bil med njimi, ki je imel senec-postave oblasti v okraju. Bil je eden izmed bratov Felts, ki je bil pomožni šerif. To je služba katere si agenti delodajalcev kaj lahko preskrbe v neunijskih premogarskih poljih. Detektivji niso bili nikaki zastopniki postave. Predstavljali so le ljudi s puškami in revolverji, ki so stopili iz vlaka izvršili svoje umazano delo ter se pripravili, da zasedejo drugi vlak.

Zastopniki delodajalcev opravljajo to akcijo na naslednji način: — Najemniške pogodbe, katere so imeli premogarji in ki določajo, da se nahajajo hiše v posesti premogarjev za določeno delo, niso bile najemniške pogodbe, v navadnem smislu besede. Te pa raditega, ker so sodišča v West Virginiji odločila, da ni razmerje med delodajalcem, ki je lastnik hiše in premogarjem, ki stanuje v njej, ono med hišavnim gospodarjem in najemnikom, temveč on med gospodarjem in stažbanikom. Če hoče vsled tega gospodar hiše, mora služabnik iz njega, čim ali če nima papirja, ki pravi, da ima lahko hišo za dobitki še ni potekla. Če pa trdi služabnik, da mu daje papir pravico, da ostane v hiši ter izjavi, da bo tudi ostal, potem lahko pošlje gospodar svoje agente (Baldwin-Feltsove detektive), da vržejo iz hiše služabnika, njegovo ženo, otroke in njegovo berno pohištvo. Ta način mišljenja in ta način postopanja upravičuje zgoraj navedeno ugotovilo, da niso premogarski baroni v neunijskih poljih West Virginije one vrste ljudi, katerim bi se lahko povetrilo silo, katero ima organizirano bogastvo, kadar stoji nasproti tisočemu nevednih in neorganiziranih delavcev.

(Pride še.)

Položaj v Tripolitani.
Italijanski minister za kolonije Girardini je na neko vprašanje v parlamentu podal pojasnilo o položaju v Libiji. Rekel je, da je Cirenaika mirna; njeno prebivalstvo se po veliki večini orištevja k Serzujem, s katerimi je Italija sklenila trajen sporazum. Drugače je v Tripolitani. Tam je neprestano vojnska med posameznimi rodovi. Razen tega je imelo tam velik vpliv vseislansko gibanje. Novi itelijanski governor, ki je te dni despel na svoje mesto, ima točno navodila, da popoloma zavrže čbalo, pomiri rodove in preskrbi, da pridre oblast v roke arabskih poglavarjev, ki so Italijanom vdanec in zvesti.

Prinkipo — otok angeljev.

Poroča Ferdinand Touhy.

Človek čuje toliko o bedi in težkočah ruskih beguncev, ki so poglobili pred Leninom, da je razveseljivo slišati o majhnem ruskem paradizu na zemlji, ki se je porodil iz rdečega tiranstva ter zatiranja.

Ta paradiz obstaja deset milj od Carigrada v Marmarskem morju in ime mu je Prinkipo. O otoku Prinkipo je bilo čuti v času pariške mirovne konference, ko je stavlil Lloyd George predlog, naj se zavazniki tam prijateljski sestanejo z boljševiškiimi voditelji, a drugače se le malo ve tem otoku.

Angleški vrhovni poveljnik je izbral pred nekako osemnajstimi meseci otok Prinkipo za pribežališče za bolj izbrane med tisočimi tisoči ruskih beguncev, ki so pribežali v Carigrad iz južne Rusije po porazih Kolčaka in Denikina. Ti izgnanci, skoro izključno iz obraženih slojev, niso imeli o svojem prihodu ničesar drugega kot obleko, katero so nosili ter mogoče sempatam nekaj nakita, katerega so rešili iz polomije. Potem ko so se ženske s svojimi otroci potikale nekaj časa po Carigradu, izpostavljene vsem mogočim nevarnostim, so Angleži končno izbrali Prinkipo kot pribežališče za te reveže. Francozi so si izbrali za svoje varovance sosednji otok Proti in Italijani otok Halki. Kmalu so bili ti trije otoki polni lepih begunk, deset ali dvanajst tisoč in še nikdar preje ni bilo toliko lepote zbrane na tako majhnem prostoru pod varstvom treh moč.

Naboli značilno dejstvo katerega zapazi človek, ki stopi na otok, je namreč, da kontrolira celo družabno postavno in ekonomsko življenje na otoku en sam angleški vojaški policista. Ista najvišja avtoriteta se nahaja na drugem otoku v rokah francoskega orožnika in na tretjem v onih italijanskega labinerja.

Teško bi bilo reči, komu v resnici pripada ta otok. Oskrbilja ga Angleži, na zemljevidu je turški, prebivalstvo obstaja iz Rusov in občevalni jezik je grški. Obal otoka je osem milj dolga in iz otoka se dviga visok hrib. Bele vile, skrite med smrečjem, so zgradili bogati Levantinci in otok je obdan od bojnih ladij sredozemskih brodivoj, ki so zasidrana nedaleč od otoka.

Naslednja stvar, katero zapazite na otoku, je ta, da je to paradiz brezdelja, kjer sonce neprestano sije in kjer je večina prebivalcev skoro celi dan v vodi ali pa na pesku ob bregu.

Kot kraj za počitek bi bil ta otok idealen, če bi ne bilo pet tisoč ruskih dam.

Treba je dve uri potovanja s parnikom, da se gide na otok, a to potovanje je vredno napora. Na enem koncu parnika je videti čepce turške ženske, ki se nočejo mešati med ostale potnike. Ko dospo človek na Prinkipo, mora najprvo zadovoljiti policista Jonesa, kralja na otoku, ki vam milostno dovoli, da si smete ogledati otok, če ste zadovoljivo odgovorili na vsa njegova vprašanja.

Na glavni cesti, pred pariškimi kavarnami, srebaajo hladno pijačo ruske lepote najbolj različnih tipov, — nič manj lepe, čeprav je sonce izpodrinilo sminko in moko ter obzrgalo njih keče. Če poznate Rusijo, boste kmalu spoznali tudi različne tipe teh lepotic, temne sarkse, glavolase s severa, besarabske ciganske obraze ter pristne ruske.

V gotovem smislu imajo te begunke na Prinkipo svojo lastno modo. Prvi oddelek ki je došel na otok, je prinesel s seboj negrijetne parasite ter tifus, ki je zahteval dvesto žrtev. One ki so prestale bolezen, so si morale dati odstriči lasa in druge so si iz higijenskih obzirov sledile njih vzgledu ter pričele nositi kratke lase.

Nadaljna moda, ki daje tem zenskam nekaj amazonskega, obstaja v tem, da nosijo palice. Ta navada se je pojavila iz dveh razlogov. V prvi vrsti so imele ruske dame navado nositi palice v kriuskih kopalnicah in drugič je otok tako skalnat ter so pota tako slaba, da je treba palice kot opore. Sploh pa ljudje le malo hodijo ter skoro vedno jahajo male osličke.

Na otoku je najti tudi dva Forča, a pota so preveč razorana za avtomobil.

Kopanje je naravnost idealno in, to obenem z izprehodi v temne gozdove ter drugimi prireditvami predstavlja dnevno rutino na otoku, ki ni preslaba. Človek lahko ostane v vodi toliko časa kot se mu ljubi ter se pogosto zgodi, da splava ta ali ona v spremstvu žolca na otok Proti ter obišče tam znanca. Edina nevarnost obstaja v tem, da je človek lahko torpediran rad, neprestanih vaj, ki se vrše v teh vodah.

Številne begunke so zaposlene v Carigradu ter hodijo vsaki dan tjakaj na delo. Druge pa si na otoku same izbrale kak posek kot na primer oskrbovanje otrok bogatih Levantincev, a človek ne dobi nič, da je delo nujno potrebno za življenje, kajti davkoplačevalci v Londonu in drugje skrbje za prehrano teh nesrečnih bitij. Razvertega pa je prevroče na otoku in komarji dajo človeku sami dosti opravka.

Na poti k notranji osvoboditvi.

V Jugoslaviji te dni vriskajo ra nabore fantje, ki še niso doslej stopili pred vojaške komisije. Privratar bo imela naša vojska vojaške novince, ki še niso služili v Avstriji. S tem se šele začinja prava jugoslovanska vojska, kajti čni bivši avstrijski vojaki, pred vsem mlajši letniki, so preživeli v Avstriji ravno "najlepše" dni, to je razpad države, padec vsakršne avtoritete, konec vojaške organizacije. Zato smo se takrat, ko se je pred števili leti začela obnavljati vojaška disciplina, bali, da bodo naši fantje, bivši avstrijski vojaki in ruski vojni ujetniki, v jugoslovanski vojski v kritičnem slučaju ne mnogo manj kot nerabni.

Pravi vojaki pa bodo znova šele oni, ki jih ni okužila prevratna doba. To bodo zopet oni naši Janezi, ki so predstavljali železne čete in ki so služili z vzgledno vmeo in discipliniranostjo. Tem večje zadovoljstvo bomo imeli z njimi v svoji narodni državi.

Mi, današnji Jugoslovani, smo od usode postavljeni ravno v dobo prehoda. Kakor čutimo in prenašamo to v gmetnomu oziru z nemalimi žrtvami, kar bo trajalo po računih praktičnih Angležev baje najmanj dvajset let, predno se obnovi predvojno stanje tako je v duševnem oziru ves milije okrog nas vkoreninjen v preteklosti in nosi demala v celem nje obeležje. Tu ne pomaga nasproti stariim tradicijam nobena propaganda, nobeno miselno dokazovanje. Treba je počrkati, da zraste nov rod, da doraste nova generacija, ki jo bo vzgojila že nova doba, nova svobodna Jugoslavija.

Ta preudarek nam pomaga, da z lažjim srcem poslušamo mnoge zabavljice, in prenesemo nezavednost in podedevanje svobodne sedanjosti bolj mirodušno. Naša mladina pa se nahaja že preko praga te nove epohe; ona prihaja že iz svobodne žole, kjer dobiva pouk in narodno vzgojo, brezpogojni temelj notranjega preporeda v preprostem narodu.

Da, mladina, ki bo izšla iz sedanjih naših šol, ne bo več avstrijskantska in nemškutarska, kakor je v sreih še toliko sicer popolnoma nedolžnih in preprostih ljudi. In za to mladino se ne bomo bali da pusti svoj narod pri eventualnem plebsicitu na cedlu. S tem prihajamo šele na ono normalno osnovo, na kateri se vzgajajo svobodni narodi, s tem smo šele naš narodni razvoj napeljali v normalno prirodno strugo, po kateri bo tekel uspešno in bodro naprej. Tako postajamo tudi na znotraj svobodni narod. ("Slovski Narod").

IT'S TOASTED

Svetovni teozofski kongres v Parizu.

Po polstoletnem teovanju "Teozofskega društva" je bil prvič v Parizu svetovni internat kongres teozofov in sicer od 23. do 30. julija. Pri otvoritveni seji je govorilo 33 zastopnikov raznih narodnosti iz vseh delov sveta. — Skoraj vsak je p dal poročilo v svojem materem jeziku, pravcar "babilonski stolp". Sava Kotnik, kot delegat za Jugoslavijo, je imel svojo požravni govor v slovenskem jeziku ter završil svoje poročilo v francoščini ob burnem pozdravljanju navzočih, ki so s tem hoteli izkazati simpatije našega trojnega naroda. — Teozofsko društvo šteje približno 50.000 vpisanih članov, raztreseno po vsem svetu od teh je bilo 1400 prisotnih na kongresu. Prišli so iz Avstralije, Nove Zelandije, Kube, Mehike, Jave, Japonske, Amerike, Afrike, kakor tudi iz vseh delov Evrope, da prisostvujejo tej veličastni manifestaciji. Ze sama predsednica društva, svetoviznana ga. Annie Besantova je prišla iz daljne Indije iz Adyara, kjer je velika kolonija in glavni teozofski. Na kongresu o bili člani v beški ljubozni družbeni in rabinee, pastor in yociteist in vernik svobodnoiskle in mistik, ker teozofija ne pozna verskih razlik, pripozna vse vere za ene in sprejme tudi brezverca in ateista, katerega je želelo po večni pravičnosti in bratstvu pravila k iskanju resnice.

Teozofija se bavi mnogo z ekulturnimi vedami in je skupna resnie, ki stvarjajo temelj vseh ver, a katere nobena vera ne more rekonstruirati kakor za svojo izključno last.

Ona primaša filozofijo, ki razjanje naše življenje ter nam dokazuje, da pravičnost in ljubezen vodita evolucijo. Ona nam pove, kaj je v resnici smrt: navaden dogodek, ki se pojavlja periodično v roku enega orekončnega življenja in ki nam odpre vrata bolj popolne eksistence. Ona učii človeka spoznavati samega sebe v duhu ter smatra inteligenco in tolo za služabnike našega pravega "jaz".

Jedro teozofije je, da človek je božanstven po svoji naravi, lahko spoznava božanstvo, s katerim celi svoje življenje.

To so glavni potezah teozofije, ki ni nikakava vera, ker ona hoče sintetizirati vse vere.

Dne 26. julija je imela predsednica teozofskega društva, ga. Annie Besant javno predavanje o teozofiji v Sorbonne (pariški univerzi), kateremu so prisostvovali Appel, rektor pariške univerze ter mnogobrojni učenjaki in diplomatski kor. Zanimanje za to predavanje je bilo tako veliko, da je bila že uro pred začetkom velika dvorana, ki ima 2000 sedežev, polna poslušalcev, ki so burno pozdravljali govor ge. Annie Besantove. Pri prihodu in odhodu ge. vurnice je vsa dvorana vstala, da izkaže čast velezaščuzni ženi, ki ni samo prvoborniteljica teozofske ideje, ampak tudi ideje za svobodno indijskega in svojega irskega naroda.

Me. A. Besant ji stava že 74 let toda je žena izredne energije in delavnosti. Zanimivo je, da so se ob tej priliki družili vsi slovanski teozofi ter sklenili ustaniti Slovansko teozofsko zvezo, ki bi imela namen ožje združitive in sodelovanje vseh slovanskih teozofov, ki bi bili zastopani kot en Slovan in ne kakor doselej vsako slovansko pleme zase.

Me. A. Besant ji stava že 74 let toda je žena izredne energije in delavnosti. Zanimivo je, da so se ob tej priliki družili vsi slovanski teozofi ter sklenili ustaniti Slovansko teozofsko zvezo, ki bi imela namen ožje združitive in sodelovanje vseh slovanskih teozofov, ki bi bili zastopani kot en Slovan in ne kakor doselej vsako slovansko pleme zase.

Me. A. Besant ji stava že 74 let toda je žena izredne energije in delavnosti. Zanimivo je, da so se ob tej priliki družili vsi slovanski teozofi ter sklenili ustaniti Slovansko teozofsko zvezo, ki bi imela namen ožje združitive in sodelovanje vseh slovanskih teozofov, ki bi bili zastopani kot en Slovan in ne kakor doselej vsako slovansko pleme zase.

Izpred ljubljanske porote.

POROTNO SODIŠČE.

Dne 2. septembra se je bavila porota s slučajem, v katerem je podleglo nedolžno 16letno dekle krutim udarcem svojega očeta, ki jo je pobil v kleti kot žival.

Mirno in zadovoljno je živela čevljarjeva družina Jerneja in Marije Stirn v Spod. Stranjah pri Kamniku, 18 let sta bila poročena, ko je izbruhnila svetovna vojna. Imela sta šest otrok od katerih so ostali trije. — Mož je šel v vojno in se vrnil kot invalid. — Pričel je mesetartiti pri raznih kupčijah. Pri kupčijah je pripeljala usoda obtožena Stirna v narodeje lahkomišelnosti Marije Potočnikove, ki ga je tako omamila, da se je odtujil družini in domačemu ognjišču. Mož ni imel več doma obstanke, hodil je po kupčijah in veselječil po gostinah v družbi svoje nove spremljevalke, dočim je družina stradala. Čim bolj je veselječil zunaj, tem bolj surov in osoren je postajal doma. Pričeli so se prepri, žena ljubosumna in v strahu, da kmalu ne lo kruha, je segla večkrat nož skrivaj v žep in mu pobrala denar. Mučni prizori so se ponavljali in nekoč je sin v zadnjem hipu ustavil sekuro, s katero je hotel besen mož pobiti svojo ženo. Končno žrtev ter razmer pa je postala 16letna hčerka Angela. Na binkoštni torek, 17. maja, je šel Stirn v Kamnik, da ovači nekatero, ki so izvrševali nepustavo čevljarjsko obrt. Vrnil se je domov utrujen in vinjen in se je vrgel na klop. Ko se je zdruval, je opazil, la mu manjka okoli 4000 kron denarja. Razjarjen je pograbil ležečo sekirico, navlil na 16letno hčerko Angelo in jo z eno roko vrgel čez stopnice v klet. Kaj se je zgodilo v kleti se podrobno ni dogovorilo. Mati je čula obupne klice svoje hčere: — Mama pomagaj! O moj bog umrla bom; odpusti mi vse storjene grehe! — Morilec je opravil svoje delo. Slučajno je prišel v tem usodnem času nadočitelj Mlakso Koman, da plača svoj dolg. Stirn mu je potožil, da ne more več vzdržati teh razmer in da je ravno kaznovan hčer. Med tem pa je skočila mati v klet. Našla je hčerko mrtvo. Oče ji je presekal lrbtenico. Zdravniki — izvedenci so izpovedali, da bi bila vsaka pamotno zaman. Zverinski oče je bil obsojen na osemletno težko ječo.

Kot druga se je vršla zanimiva obravnava proti rokovnjaški družini: Mlakar Rode, Ausic, Heine zaradi roparskega napada na Babni gorici. — Tam živi na samotnem posestvu posestnikova žena Frančiška Krivec z dvema otrokoma. Njen mož je v Ameriki in znano je bilo, da ji večkrat pošlje dolarje. Družba je izvedela za to žensko presklenja, da se polasti njenega dolarskega zaklada. Prišli so polnočno okno, vdrli v hišo in prisilili ženo — zakrkniti kot rokovnjači — da ji mja dal avoerjoja. Za plačilo so jo nato cropali. K sreči žena ni imela denarja doma in so ji odnesli iz skrinje samo 443 kron, obleko, uro z verižico, rokovični prestan in nekaj jedil. Rokovnjači so pobeignili šele, ko jih je opozoril njihov tovariš, ki je stal na straži. Posrečilo se je, ga so roparje prijeli in trije, Rode Heine in Ausic so bili že obsojeni vsak na več let ječe. Mlakar je pobeignil v Italijo, zadnji obtoženeec je bil takrat pri vojakih in so ga vojaške oblasti šele sedaj izročile civilnemu sodišču.

Obtoženi Josip Guzelj ina na vesti še razne druge tatvine in goljuffije, ki jih je storil že kot jugoslovanski vojak. Med drugim je ponarenil podpise na štirih delnarnih nakaznicah, dvignil tuj denar in ga porabil. Vojaške sleparije je fant priznal glede rona pa je skušal prepričati porotnike, da se je vdeležil rokovnjaškega pohoda neprostovoljno, da ni riti vedel, kam ga peljejo in da je še med dejanjem obsajal rop.

Porotniki so potrdili vseh sedem stavljenih vprašanj, nakar je bil Josip Guzelj obsojen na tri leta težke ječe.

Angleška Trade Union

(zveza strokovnih organizacij) bo imela v septembru kongres v Cardiffu, ki bo velike važnosti, ker bo obravnavala vprašanje stavk. Robert Smillie, stari vodja angleških rudarjev, ki že delj časa radi boleznii ni mogel izvrševati svojih poslov, je bil zopet imenovan na prejšnje mesto.

V kmečkem domu.

("CVETJE V JESENI", 3. PO CLAYJE. — POSNETO IZ VI ZVEZKA DR. PRIJATLJEVE IZDAJE TAVČERJEVIH ZBRANIH SPISOV)

Kmet je kralj. Če ima dobro in čedno napravo, če ima primerno zemljo, da jemlje iz nje življenje in davek, če nima dolgov, pač pa polne hleve in če ima še kopice zdravih in pokornih otrok, je kmet kralj, neodvisen od vsega sveta.

Tak kralj in gospodar je bil Preščenikov Boštjan na Jelovem brdu. Njegova hiša je stala prav pri koncu vasi. Zidana je bila in imela je takomenovano "gorenjo hišo", okrog katere je tekel lesen hodnik. Okna so tičala v okvirjih zelenih, kamenitih stebričev, a z železom so bila težka za pažena. Nad okni je kraljeval sv. Florjan ter s svojimi zlatimi zabrnjavljajočimi požari.

Tik hleva na dvorišču je ležal velik kup gnoja, a vzhle temu sta se povsod kazala snaga in red. Na steni je viselo raznovrstno orodje, da je bilo takoj pri roki. Tnalo je bilo pometeno in glavna pot proti hiši je bila še celo s peskom posuta. Tik vhoda pri veži je tekla voda iz umetnega vodnjaka, ker so Preščenikovi že v tistih časih imeli svoj vodovod.

Pri tej hiši si se takoj čutil domačega, ker ni bilo v vsi naselbini ničesar, kar bi bilo ustvarjalo kaj nesoglasja. Vse se je strinjalo in vjemalo.

Bila je že več, ko sem stopil v vežo. Dolga ta veža se je končala v mogočno kuhinjo, visoko obokano. Kadar je visoki ta obok bil poln mesa, ki se je ondi susilo, je človek posebno dobro delo pogled na njegovo blagoslovljeno višino. — Človek kuhinje in tudi veža sta bila zavita v saje, od katerih je pri pažnem vremenu kapalo ter se svetlo nabiralo na tlaku. Nad tem se tiste dni še nihče ni spodikal; bila je to nekdanja navada, tako da je kapalo že pri starem očetu in brez dvojbe tudi že pri tega očetu.

V veži je vladala tema samo od ognjišča, sem se je vetilo. Tam se je togotila ženska, da niso burkeje popravljene, da ni mogoče loncev pristavljati in da so moški vsako leto bolj zanič.

Glas te ženske mi ni bil neznan, je vedel sem tudi, komu velja ta jeza in srd. Bila je dekla Liza, ki je pred petimi leti že tudi služila pri Preščenikovih. A njena beseda je veljala hlapcu Danijelu — pomislite, to eokljarsko ime v tem clikanem pogorju — ki je istotako že dolgo vrsto let služil pri Boštjanu.

Že večkrat sem omenjal, da je tedanji čas imel svoje posebne navade.

Med take navade je spadalo tudi, da sta se žela hlapca in dekla, če sta služila daljšo dobo pri dobrem gospodarju, za nekako zaročena z namerjo, da se vzameta, kadar si dosti prisluzita.

Taka zaroka je vezala tudi Lizo in Danijela, ker sta že več nepo deset let služila skupaj. In res je čna varčevala, kar se je dalo, a Danijel — že ime kaže, da je bit svoj čas prinešen iz Trsta — je bil falot, ki je nalagal najrajši zaslužek v svojem lastnem grlu. Ta ljubezen torej ni bila brez viharjev: prav rado se je bliskalo in včasih je še treskalo.

Danes je pri ognjišču treskalo. — Pri ljubeu Bogu hiši zanic! Še podkuriti nimam s čim ti grčba lena!

Mimo mene je prikrveljal Danijel s kovanim svojim licem. Imel je desno nogo krajšo od leve, ker se je sploh pri vsakem Tržičanu — pri nes smo jim rekli Tržičani — kazala kakršna tlesna hiba. Kmalu se je v njegov nazaj in nesil je polno naročje naklanih trsk. Vrže jih pred ognjišče rekoč:

— Že jutraj sem ti jih nasekal. Saj zmerom mislim nate, Lizika! Zadnje besedo je nekako sumljivo izgovoril, tako da se je lahko čulo za "Liziko" ali pa tudi za "Lisko", kravo v hlevu. Liza je je umela za kravo.

— Ti vrag črni! — Pograbila je za oklešek ter udarila za Danijela, ki jo je urnih peta odkuril iz veže.

Vstopivši v hišo, opazim Boštjana za mizo. Ker čutil sem, kako se je v njem vse vnel od veselja, da ga obišče sorodnik. Takrat je imelo pri nas sorodništvo še nekaj časa, in če si sorodniške obiskal, si vedel, da si prišel k svojim ljudem. Valje temu pa Boštjan pri svojem vstopu — niti tega misle ni bilo!

vstal. In da bi si bila v roke segla, o tej gosposki segi tista leta v Jelovem brdu še gorozice ni bilo. S svetlim očesom me je pogledal in dejal:

— No! — In jaz sem odgovoril:

— No, da ste le zdravi!

Nato je Boštjan zaklical svoji ženi, da naj prinese "štober" in loč. Tedaj v našem gorovju se ni vladal "smrdljivec", pač pa je v leščerbah gorelo laneno olje. Leščerbe so stale na štoberih, majhrih lesenih stebličkih, odkoder je izhajalo prejkone tudi ime. Če se je v kaki gostilni nabirala nevihtna je gospodar najprej ukazal, gospodinjji ali dekli, da je spravila štoberke v kraj, ker so bili za ta lež pripravno orodje. Danes ne iztaknemo štobera več v kmetiškkih hišah, od Sloke je Loke pa do Cerkega ne! Laneno olje je podleglo in smrdljivi bratee gospodinjji na nozih. Mlajši zarod pa nima več pojma o prej tako potrebnih praminih. Kultura je vzela štober!

Baba je nekaj odlašala, ko je prinesla štober in plamtčo leščerbo, sem opazil, da je morala se vedeti o mojem prihodu. — V kratkem času si je preoblekla srajčnik — tudi to za naše živnostno karakteristično oblačilo je zagazilo v pozabo — kateremu se je videlo, da prihaja iz perila. Tudi nov predpanik si je prepasala.

Barba je bila še vedno postavna žena. To sem ji tudi v obraz povedal, tako da se je zadovoljno zasmejala. V tem pogledu ate ženske vse enake, in naj si nosite svetlone, s čipkasti obrobline dolga srajce ali pa kratke, na rokavju v gube nabrane srajčnike!

Menili smo se o letini, o živini in o visokih davkih. Ko sem povedal, da ostanem pri Preščenikovih nekaj tednov, se je obema razstrela lice. Prepričan sem bil, da sta se tega v resnici veselila. Pri tem se ni predla nikaka pretirana govornica, kaj naj se mi daje jesti, kako naj se v mano počenja in o drugih takih stitostih. Umelo se je na obeh straneh, da bom živl, kakor živi človek, če pride med — svoje.

Stemnilo se je. Posli so pričeli cepati v hišo, in naenkrat je bila miza zasedena. Gospodinja je hitela po večerjo.

Najprej se je pred nas postavila velika skleda celega krompirja, iz katere se je mogočno kadilo. Mati Barba je na mizo za družino ratrosila velik kup soli, za naju z gospodarjem pa manjšega. Sač zemlje smo jemali iz skleda, ga solili in jedli. Ko sta bila v posodi zadnja dva kosa, ju je pograbil hlapec Danijel rekoč:

— Ostati ne sme nič!

Nato je prišel na vrsto sok, v katerega je vrla gospodinja veliko kepo rmenega masla. Vsak je dobil leseno zlico — ki bi jo tičarica, komaj spravila v svoja usta — skumno smo zajemali, pridno in z vnuem. Tuintam je Liza zavpila nad Danijelom:

— Ne lovi samo štrukljev!

Pa hlapce se ni čisti brigalo za karanje. Ko je bilo le še malo v skledi, jo je k sebi potegnil, rekoč se:

— Da ne bo mati mislila, da slabo kuha!

Po večerji je imel prvo besedo stari Jakopin. Tisti dan je delal pri Preščenikovih. Je li imel ta stavec kako krstno ali kako drugo ime, ne vem. Kar sem ga spoznal, so ga klicali za Jakopina bil je Radeckega vojščak, ponos na svoje trpljenje v vojski, ponosen tudi na svojo nenadžino. Kolikor si jo je bil prilomil v vojaški službi.

Ko se je na mizo postavil sok, je pričel:

— Kaj veste vi, ki na svetu niste nič izkusili in tudi nič ne veste! — Povej nam kaj! — je prosila Liza, ki se očitno še ni sprijaznila z Danijelom.

— Veliko ti lahko povem! — se je odrezal Jakopin. — Najlepše kar je bilo, je bilo v Brešiji. Tam so nas puntarji nekaj komandirali in grof Radecki — Jakopin maršalovega imena ni mogel drugače izgovoriti — je dejal: — Fantje, pojdimo iz mesta! Tisti dan me je imel profos v rokah, ker sem nekaj nepokoričine jekal svojemu kopolu. Po aliech smo se gnetli, in ti vragi so s strelom v oken na nas streljali. Da, tako je bilo!

— Pa ste vendar nazaj strelja li — se je vmešal Danijel.

Jakopin ga je zavrnil:

— Molči, ki nič ne veš! Gori za dumnikom je tičal Lahonček in na nas streljal, da se je vse kadilo okrog njega. Za božjo voljo sem prosil profosa, da naj mi da puško v roke. Da mi jo! Tresk, in še danes ga vidim, kako je onahnil, zdrnil po strehi in nato tlesnil na kamen, da je vse okrog škropilo. Lepo je bilo! In potem smo žli v Mantovo!

— Kaj je Mantova? — vprašal Liza.

Takrat se je Jakopin repenčil, kakor se repenči petelin na gnoju. — Mantova je mesto; ajne greze festunk, ajne greze boser. —

Ta "greze boser" se mi je za grizel v uho tako, da nisem mogel zadržati smeha.

— Le smejaj se! — se je zategnil Jakopin. — dobro pa je le, če človek nemsko govori.

Ker je bilo mleko pozajeto, je družina vstala in odšla.

— Kje pa je Meta? — vprašam gospodinjjo.

— Pri ognjišču je jedla — odgovori mati — in sodim, da jo je malo sram pred tabo. —

— Sitna je danes, — pristavi Boštjan, — in kadar jo prime tak čan, ni izhajati z njo. —

Gospodinja ga je zavrnila:

— Ne bodi prehud ž njo! Ni posebnega zdravja in hitre jeze je tudi. —

— Kar ima od tebe, — je dodal gospodar zadovoljno.

Hišna vrata so se nalahko odprla; gospodar in gospodinja sta pa utihnila. Nekaj časa je obstajala, nato se je približala peči, da je stopila vsa njena postava na svetlo. Takoj sem videl, da je še pol otroka, pol device, torej najmlajša stvaritev, s katero je osrečil Bog zemljo in moške na nji. Visoka je bila ko klas na njivi. Obravnala se nisem mogel zapaziti, ker je imela ruto tako zavezano, da ga je z njo skrivala.

— Sem pojdi, Meta! — sem jo pozval nekoliko osorno.

— Saj grea! — je odgovorila tiho. Nato je pristopila k mizi, sedla na stol in odvzela ruto pod obrazom, da ji je padla na rame.

Na obraz ji je padla polna svetloba. Kako naj vam, ljube prijateljice, popisem ta obraz? To je ravno; ne da se popisati! Pogledal sem jo, ali takoj je odmečila oči ter jih dvignila proti stropu. Prešinila me je misel: ta obraz, nebeški Rafael se je moral nekdaž že zibati pred tvojim duhom! In res, v Bologni je bilo, ko sem krpel pred Rafaelovo podobo svete Cecilije! Naša Meta je imela obraz svete Cecilije! Carobni vtis pa so še povečali svetli, na rdeče spominjajoči lasje, ki so v debelih kitah težili sveto Cecilijo z Jelovega brda.

V meni je vse zakipelo, česar pa nisem smel pokazati otroku. Moja osornost jo je bila prvi hip preplašila, a se je hitro ojačila. Meni nič, tebi nič, je izpregovorila:

— Brado pa proč deni! Samo živina ima lasa po vsej glavi. —

Moja brada na katero sem toliko ponosen, ni bila vseh temu osat! To so bile edine besede, katere je izpregovorila Meta tisti večer v moji družbi.

Spravili so me spat v gorenjo hišo. Lojena sveča se je prižgala, da nam je svetila po temnih stopnicah, in vzeli smo tudi "hlapca" s seboj, da sem mogel ugasniti luč kar pri lojeni sveči ni bila nalenkost. V gorenji hiši je vse dišalo po žitu. Ondi so stale pregrade, katere niso bile pri Preščenikovih nikdar prazne. Bila je tudi "malana". Na vsaki steni se je videla zlata monštranca z belo hostijo, a obdajalo jo je grozdje in isti veličnosti, kakor so ga nekdaž prinesli iz dežele Kanaana. Tu je stala tudi postelja, široka, da bi se lila na nji brez težave vezbala cela stotinja. Sivo - rdeče - belo je bila prevlečena v umetnih štrikotih; na sprednji končnici, — ravno nad vzglavjem, pa je zrisano in skrbno veliko božje oko, da si lahko zaspal brez strahu pod njegovim mogočnim varstvom.

Legel sem v posteljo na plevneco, ki je bila za moje kosti precej trda. S hlapcem pa sem strl luč da je po vsi gornji hiši neprijetno zadisalo. A vendar, kako je bilo prijetno ležati tu! Že ta zrak — spal sem pri odprtem oknu — mi je napolnil pljuča kakor voljo in rahlo laško olje.

Zatisnil sem oči: okrog mene so se sukale zlate monštrance z belo hostijo in spramneli so jih orjaški grozdi, in to v takih živih bojah, kakor jih je vedel zidu vdihniti le samouk, katerega je v Po-

PEIZOR IZ SEMNJA, KI SE JE VRŠIL TE DNI V LJUBLJANI.

Ljubljanski semenj in industrija v Sloveniji.

Pridelek iz premogovnikov Slovenije je v lanskem letu znašal okroglo 122.000 desettonskih vagonov premoga, v skupni vrednosti 58 milijonov kron; pri tem je bilo zaposlenih 11.500 delavcev. Naši premogovniki so potemtakem producirali dnevno okroglo 400 vagonov premoga, kar je vsakekter visoka množina.

Največji premogovniki Slovenije so, kakor vobče znano, premogovniki trboveljske premogokopne družbe, in sicer Trbovlje, Hrastnik, Zagorje, Ojstro in Kocevje. K temu se bosta v kratkem z izdatno produkcijo pridružila še Rajhenburg in Huda jama. Ker se je v teh premogovnikih pridelalo čez 93.000 vagonov premoga, je razvidno, da odpade okroglo 50 odstotkov cele premogovne industrije in produkcije v Sloveniji na trboveljske premogovnike. Premog iz istih je prvovrsten rjav premog, katerega karilna vrednost znaša skoraj 500 kalorij. Temnevo je, da ti premogovniki niso največjeja pomena samo za Slovenijo, temveč tudi za celo državo.

Tem premogovnikom sledi po obseznosti veliki velenjski premogovnik, ki je državna last in v lansko leto produciral 15.700 vagonov premoga, ali približno 13 odstotkov premogovne produkcije v Sloveniji. Eno najboljših vrst rjavega premoga producira državni premogovnik v Zabukoveci, kateri se pa žalibog še vedno ne more otrestiti posledice usodepolnega gospodarstva v vojnem času, ko je uprava v popolnem nasprotju s predpisi rudarsko - tehniške vede brezobzirno eksploatirala ta prvovrstni premog. Z velikim trudom se je pod sedanjno upravo doseglo povečanje produkcije na 8 vagonov dnevno, kar pa seveda še ne zadostuje, da bi se krili izdatki in dovedel premogovnik v normalne razmere.

Velikega pomena je nadalje tudi premogovnik v St. Janžu, ki je prošle leto produciral okroglo 15 vagonov premoga na dan. Kakor kažejo najnovejša odkritja, se bo kapaciteta tega premogovnika še povečala. V našem staroslavnem Korotanu se nahaja stari premogovnik na Lešah, kateri je lansko leto produciral 1650 vagonov. Poznane naslage tega premogovnika so sicer domala izčrpane, — upamo pa, da se nan bo v kratkem času posrečilo najti nova ležišča premoga v okolici Leša, tako da bo možnost za vzdrževanje tega obrata še nadalje dana in s tem trajna zaposlitev sedar jih 250 delavcev.

Omeniti je še treba premogovnik v Mirni na Dolenskem in pa premogovnik Hrastovec na Štajerskem, katera sta skupno z nekaterimi čezurnimi manj pomembnimi premogovniki producirala v lanskem letu okroglo 4000 vagonov premoga.

Z gotovostjo se lahko reče, da bo produkcija naših premogovnikov v kratkem času dosegla pred-

ljubljanski dolini rodil neznantri Divjakov mlin ob bistri Hotoveljski; ci! Janez in Stefan Šubic pa sta legala v zemljo, tiho in ponižno, kakor sta svoj čas živela, samouk slikarja in kiparja. Bila sta plemenita slovenska sadova naše zapuščene matere zemlje! Velika bi bila umetnika, da sta se tako izžalala, kakor sta izžalala v potu in trudu svoje sinove!

Na ta dva moža sem mislil prvo noč na Jelovem brdu, in spomin nanja je pomnožil harmonijo ki je objemala Preščenikovo seli šče.

vojno višino. Za danes pa smo s produkcijo naših premogovnikov skupno z ono v Bosni, prišli tako daleč, da je prenehalo silno pomnikanje na gorivu, ki je še pred enim letom naravnost neznaosno vplivalo na delovanje naše industrije. Vsekakor treba pripomniti, da današnja produkcija premoga zadostuje vseobčim potrebam posebno radi tega, ker naša veleindustrija radi materialnih neugodnih razmer žalibog naravnost katestrofalno bira.

Ni naš namen, da razmotrivamo zakaj naši premogovniki niso še na predvojni produkciji produkcije, omenimo naj je toliko, da je to največ pripisovati občeznani draginji v nabavi prepotrebnih materialnih strojev, elektroinžinirskih potrebščin itd. Vpoštevalojče neugodne razmere, moramo tem bolj ceniti naumorno delovanje naših rudniških krogov.

Poleg premoga je za Slovenijo tudi jako velikega pomena produkcija svineca. Velikanski korovski svinčni rudnik v Mežici, se rone prištevat med največje cele Evrope. Neketo kilometrov dolgi rovi, opremljeni z električno železno, krasno urejena toplotnica v Žerjavi v neposredni bližini rudnika, najmoderneše zgrajena se-

paracija, štiri električne centrale in številne druge naprave vplivajo z vso silo na obiskovalec. — Takaj kakor strokovnjak zapuščena z obudovanjem te impozantne z veliko sposobnostjo osredotočene inženirske produkcije. Ti obrati zaposlujejo čez 900 delavcev. — Svinčna ruda se v enem plavžu in v dveh ameriških pečeh pretopi, in sruovi svince, ki po različnih manipulacijah zapusti topilnico, kot skoraj kemično čisti svinec. Pri polnem obratu znaše dnevna produkcija skoraj štiri vagona svineca dnevno. Svinec se v čuva v plošče po 50 kilogramov in se mora v pretežni množini prodajati v inozemstvo.

Pomen polne letne produkcije 1000 vagonov svineca za državno gospodarstvo je najbolj razviden v velike vrednosti tega pričelka. Po današnji mednarodni ceni znaša vrednost letne produkcije 140 milijonov kron. Po tej ceni bi težko razumeti, kako velik greh bi bil, ako se dopusti, da ogromni dobiček mežiškega rudnika pride ravnino v angleške roke.

Drugi izdelki rudarske stroke v Sloveniji ne pridejo dosti v poštev. Omenimo naj le državno cinkarno v Celju. Ker smo izgnubili cinkovski rudnik v Rajblju, je cinkarna primorana topiti inozemsko cinkovo rudo. S tem je to državno podjetje prišlo v jako težak finan-

cijsni položaj, kateri se bo mogoel izdatno izboljšati šle takrat, ko se bodo otvorili znani cinkovi rudniki v Bosni in Srbiji.

Po gori navedenem poročilu inženirja Strgarja naj končno še omenimo, da znaša skupna vrednost rudniške industrije v Sloveniji v l. 1920. okroglo 468 milijonov kron vrednost topilniške produkcije pa 59 milijonov kron. Če se od te skupne vrednosti 526.500.000 K., odtegne vrednost rud in drugih v topilnicah pretopljenih topnin, ostane čista vrednost rudniške in plavžarske produkcije v zneslu 482.500.000 K.

Iz vseh tek v tem članku navedenih podatkov je očitven pomen rudarske industrije za našo malo Slovenijo. Nbroj delavcev, zaposlenih pri zgoraj omenjenih podjetjih, spadajoče velike vsote davkov, številni obrtniki, trgovci in druga podjetja, ki so v ozki zvezi z rudniškimi podjetji in po svoji strani dajejo državi zopoglavke, vse to silki spoznanju, da je v največjem interesu države same, da kolikor mogoče smoteno podpira razvoj in potreba naše rudniške industrije. Vsake otežkočenje od strani carinskih uradov pri uvozu potrebnih materialov in sploh vsak nepotrebni birokratizem občutljivo škoduje industriji v gnotnem in moralnem ozru. Pri rudniški, kakor sploh pri vsaki veleindustriji, naj torej velja geslo: — Odprte oči, tehnično in trgovsko znanje in dalekovidna državno - gospodarska politika. —

INTERESANTNOST.

Eskimi v God Haabtu (v Greenlandiji) so začeli izdajati svoj list, mesečnik, "Kalorikmir" imenovan. Naročnina na ta list stane: enoletno eno kozo morskega psa, polletno dve raci, četrtletno 12 jajc. Posamezna številka stane 1 jajce.

RADIOGRAFSKI POSKUSI.

Med radiografskima postajama Chelmsford na Anglškem in v Berna v Švici so poskusili dobiti vzvezo. Poskusi so se izborno obnesli in tako bo deloval brezžični brozovaj za časa konference Zvezze narodov med Anglijo in Švico.

KNJIGE
Knjiga za lahkonišelne ljudi, (spisal I. Cankar) 1.75
Pet tednov v zrakoplovu 2.00
Zbrani spisi Jakob Alešovec.
"Kako sem se jaz Ekal", Prvi del 1.25
Drugi del 1.25
Tretji del 1.00
"Ljubljanske slike", Četrta in peti del 1.50
"Ne v Ameriko", Šesti del 1.25
Amerika in Amerikanci 5.00
Zabavne in rasne druge knjige.
Doli z orožjem 50
Knjige družbe Sv. Mohorja
Duhovni boj (349 str.) 50
Mesijam (1. zv.) 30
Mladim srcem (2 zv.) (Spisal K. Meško) 30
Poučne knjige.
Nemški abecednik .35
Nemško-angleški tolmač .60
Pravilo dostojnosti .30
Slovensko-nemški slovar (Janežič Bartol) 4.00
Zemljevidi.
Združenih držav .15
Kranjske dežele .10
Zemljevid Evrope .30
Velika stenska mapa 2.50
Zemljevidi: New York, Ill., Kansas, Colorado, Pennsylvania, Mont., Montana, Minnesota, Wyoming, West Virginia in Alaska vsaki po .25
Molitveniki.
Rajski Glasovi.
v usnje vezano 1.80
v kost vezano 1.70
Sveta Ura
v platno vezano 1.00
v usnje vezano 2.00
v kost vezano 1.80
Slovenic Publishing Company
82 Cortlandt St. New York
Naročilom se priložiti denarno vrednost, bodisi v gotovini, poštini nakaznici ali poštinih znamkah. Poština je pri vseh cenah vračunjena.

V tovornem vozu.

Slika iz življenja ameriških trampov.

Petnajst tednov sva se potovala ob železniški progi — petnajst tednov, ko nisva imela postelje in čestokrat tudi strehe nad glavo! Tih in resignirano sva stopala po pragovih: na desno in levo so se svetilniki rekli. Predvečerajšim sva naložila nekema farmerju visoko v hribih dva vosa slame. Mož je dal vsakemu 25 centov; pozabila sva se preje pogoditi za plačo. Se vedno nisva bila dovolj "smart". Moj bratranec je za njim nekaj mrmral, kar je bilo čuti kakor "pekel" in "proklet naj bo". Danes sva imela še vedno 25 centov v skupni blagajni, kljub temu, da nisva lakota niti čula. Kupiti si nisva hotela nič. Za zajutrek sva imela dve meloni, ki ju je ukradel Gregor na nekem vrtu. Korakala sva s povešenima glavama naprej, proti stari domovini...

Vsa znamenja so kazala, da se bližava New Yorku. Povsodi, na plotovih, brzajavnih drogah, drevesih sva videla reklame napisane vseh mogočih trgovin. "Kje kupujete vsi ljudje obleke? Saino pri Taylor & Co." — "Zavarujte se pri Granite Life Insurance! Mi smo vaši najboljši prijatelji!" — "16 milj do Haller's restavranca. Najboljše ostrige sveta!" — "Da, čež 16 milj. Potem ostaviva Ameriko. Obljubila sem svojemu bratranecu, da se odpeljeva domov, če ne dobiva v New Yorku dela. Sedaj sva bila tako daleč od države Missouri, kjer sva delala na neki farmi, sva hodila do sem in povsod popravševala na drugih farmah, a dobila vedno enak odgovor: "Well, presuho je, ne moremo pomagati. Kadar pride dež, bo tudi dela dovolj." Deževati pa ni hotelo in tako tudi nisva dobila dela.

Druga nisva imela kakor to, kar sva nosila na sebi, in to gotovo ni bilo veliko. In bila sva na poti proti stari domovini. Rad bi prinesel domov kak spominček, toda tudi to ni bilo mogoče. Zaškril pal sem z zobni ter se zavil v sukone. Kaj sem hotel? Spomin sem imel, malarjo. — Gregor me je pogledal in vprašal: "Ze zopet? No, pojdiva dol, cesta je in hiše, na parniku "Potsdam" od Holmogoče spadajo že v Jersey City, tam je konec najinega potovanja." Pokimal sem in napotila sva se proti cesti.

Hodila sva četrt ure, ko je pripotal za nama prazen tovorni voz. Odeje sem skril in ko se je avtomobil tvrdke Singer Manufacturing Co. Takoj sva vedela, kaj nama je storiti. Eden se je postavil na levo, drugi na desno ceste, ko je peljal mimo; gibčno sva se zavijtila nanj. Več kakor eno uro sva se peljala, dokler se ni ustavil avtomobil do srede Jersey City.

Gregor je silil, da bi šla takoj dol v Hoboken, k ladjam. Hotel jih je videti, dele stare domovine, po kateri je hrepel. Tudi jaz nisem imel nič proti temu in tako sem šel z njim. Spodaj na pomolu se je flegmatik naenkrat poživil. "Čakaj malo, takoj pridem", je rekel in izginil skozi velika vrata. Čez pet minut je prišel nazaj s polovico bleba črnega kruha.

Lačna, kakor sva bila, sva otpravila črni kruh ter korakala ob pierih raznih parobrodskih družb. V bližnjem parku sva se vsedla na klopi in premišljevala, kje bi premišljevala, kje bi prebila noč. Jaz sem bil za železniški voz, Gregor pa je menil, da je zrak v parku bolj zdrav.

Na naši klopi sta sedela dva premogarska nakladača nekoga parnika, katerega štirje dimniki so se videli od vode. "To je mogoče vse res", je pravkar rekel prvi drugemu, toda mene ne spravi tudi deset konj na proklete skrinje. Če moram umreti, raje tukaj od glada, kakor da bi se pustil na ladji trpinčiti od nadkurjača, tega psa!" Jaz sem ga opozoril, da kurjač mogoče ni toliko kriv, pač pa parobrodna družba.

Nato mi je začel tožiti, kako veliko dela je imel, da je bila jež slaba in ravnanje nezgodno. Nekemu njegovemu tovarišu, kateremu je nanj padli prenog nogo težko poškedoval, je rekel zdravnik: "In če imate samo eno nogo, v premogovo skladišče morate. Vsak dan bi se kdo delal bolnega."

mu je menda v glavi še vedno rojila kaka roparska povest. "Zveži ga in vrži v vodo, denar imamo, tudi..." Nato se je pa čulo tako, kakor bi mož kaj takega sam doživljal in ne samo bral.

Gregorja sem sunil enkrat, dvakrat, vse zaman, spal je kot medved. Tujec se je premečeval nemirno in enkrat je na ves glas zakričal: "Hold him down, down you damn fool!" Gregorja je to kričanje zbudilo; tudi trampa sta postala nemirna. Gregor me je sunil in vprašal: "Ti, Jože, kaj pa ta-le tukaj rjove?" S tihim glasom sem mu pripovedoval, kar sem vedel. "Gotovo je koga umoril", je menil Gregor; "zaspi zopet in skrbi, da nama ne izmakne najinega premoženja v znesku 5-centov. Vražji lepov, že spe kriči! Gotovo ima kak rop na vesti." Tujec je še nekaj časa mrmral, nato pa menda zopet trdno zaspal. Tudi Gregorja se je lotil spanec, ki je objel končno tudi mene.

Kmalu sem se zopet vzdramil. Lotevala se me je mrzlica in šklepetal sem z zobni, tako me je zebljo. Komar je črenčal v vozu, skozi katerega špranje je padal slab svit.

Sedaj se je vzbudil tudi morice poleg mene. Vstal je, zložil časopis skupaj ter vtaknil revolver in robec v žep. Klobuk je obdržal v roki. Potem me je nekaj časa ogledoval, ko je opazil, da imam tudi jaz oči odprte, mi je pokimal, se hitro obrnil ter šel k vratom. Tih jih je odrinil in pogledal ven. Pri tem sem opazil, da ima dolge, črne lase. Obraza je bil suhega. Star je bil kakih 25 let, toda pri starosti se je pri Amerikancu kaj lahko zmotiti.

S svoje lepe obleke je otrešel prah, se še enkrat ogledal in sklonil doli. Slišal sem, ko je prišel na tla, slišal pa še tudi nekaj drugega, kakor bi kdo stresal denar, zlato.

Z enim skokom sem bil pri vratih. Solnce mi je bliščalo kljub zgodnji uri v obraz, da prvi trenutek nisem videl ničesar. Kmalu pa sem opazil nekaj, česar ne pozabim nikdar v svojem življenju. Spodaj je stal tujec in me gledal s pogledom, v katerem je bil zabrisan grozovit strah in luda bojazn. Potem se je sklonil in nekaj pobral. Na tleh so bili raztreseni 20dolarski cekini. Gotovo so mu padli iz žepa, ko je skočil v vozu. Radi tega torej je imel roko v žepu! Tako sem bil presenečen, da sem glasno vzkliknil in istotako skočil doli. Slišal me je in ne da, bi se obrnil, jo je poodil ob progi proti nekemu kopalšču, ki je bilo nasproti železnici.

Moja prva misel je bila denar. Sprva se nisem upal niti ogledati, tako me je prevzela misel, da bi našel kak cekin, mogoče še več. Kaj bi si lahko s takim denarjem kupil in se do siteda najel! Res, tam je ležal eden in poleg rekla drugi! Hitro sem se pripognil, ga pobral ter se hotel polastiti drugega, ko sem čul od neke strani prihajati stražnika.

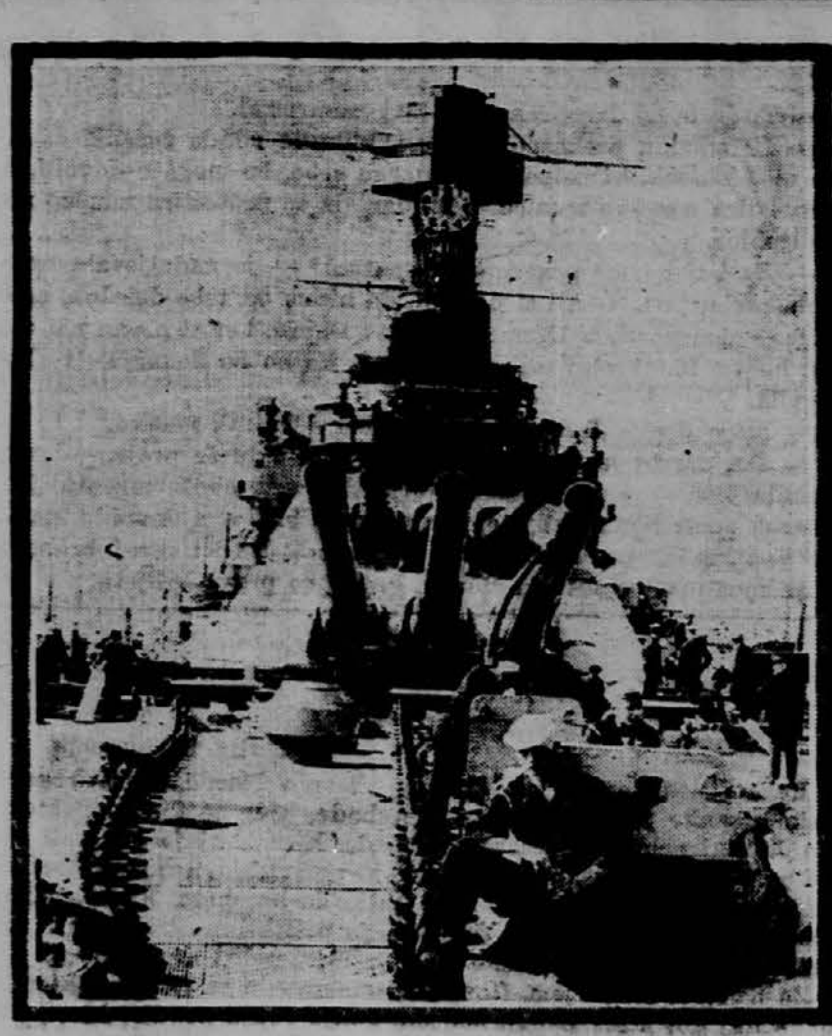
V tem trenutku sem se zavedel nevarnosti, v kateri sem se nahajal. Hitro sem se dvignil ter zaklical: "Stop!" Pred našim vozom se je pojavil uniformiran mož z agaslo svetilko v roki. Bil je čuvaj. "What's the matter?" (Kaj pa je?) je vprašal.

Hitro sem mu povedal vse, mu pokazal denar in tudi tujca, ki je bežal ob dolgi vrsti praznih tovornih voz. "Yes, tako je bilo", je rekel nek glas nad nama. Bil je Gregor. Stal je v odprtih vratih in grozno zdehal. Čuvaj je s čudovito hitrostjo pobral dva cekina in ju vtaknil v žep. Potem me je vprašal, če imam tudi jaz katerega. Mirno sem rekel: "No!", in z "No" je potrdil mojo laž tudi Gregor. Zaklical sem mu, naj pride deli ter pomaga vloviti begunca. To je domislilo čuvaja, da bi bilo mogoče dobro, če bi dozdevnega morilca vjel in raditega je odhitel za njim. Jaz nisem dolgo tekel; spodtaknil sem se, seveda nalašč, ter zaklical mimohitečemu, naj se požuri, čuvaj je dirjal naprej ter na vso moč kričal: "Stop, stop him! Catch him!"

"Če moreš", sem si mislil in šel nazaj.

Od Gregorja nisem videl drugega kakor noge; splazil se je pod voz ter iskal zlatnikov. Niti zmišljal se ni, da bi šel lovit begunca. Ko me je zaslišal, je zlezal izpod voza ter me vprašal: "Ali si dobil kaj?" Pokimal sem ter ga potegnil od voza, radi trampov, ki so bili še notri.

Denar, katerega sem obdržal, me ni težil. Gotovo bi izginil v ka-

NAJNOVEJŠA AMERIŠKA BOJNA LADJA. Te dni je bila znova dograena rova ameriška bojna ladja. Imenuje se "California" ter je namenjena v ofenzivne in defenzivne svrhe

Aladinova svetilka.

Francoški spisal Paul Ginisty.

— Kdo je oni gospod s sivkasto brado, ki govori s kabinetnim ministrom? Je vprašala mala madama de Entrejust. — Videli dol. Slišal sem, ko je prišel na tla, slišal pa še tudi nekaj drugega, kakor bi kdo stresal denar, zlato.

— Kaj? Vi ga ne poznate, madama, in vendar se zovete Parižanka? — je rekel Ksaver Mavrieli. — On je slaven in mogoče najbolj upliven človek v Franciji. Njegov upliv je čutili v vseh krogih, v politiki, finanči, industriji in celo v umetnosti. Najbolj čudno pri tem pa je, da ga varuje proti vsem običajnim natelevanjem velik respekt. Njegovo ime je Louis Jouhet.

— Oni, ki ima talisman? — Da, to je splošno ljudsko mnenje. Vidim, da se je tudi vas oprijelo.

— Rada bi vedela za človeka, ki bi ne čul o tej čudoviti legendi.

— Mož, ki je junak te legende, je tudi ni zavrnil. Vem pa, zakaj se niste nikdar sestala z njim. V zadnjem času ga je le malo videti v javnosti. On ne obiskuje prireditelj, pri katerih se smatra vašo navzočnost za neobhodno potrebno. Imeti je moral poseben vzrok, da je prišel danes zvečer semkaj.

— Gospod Mavrieli, ali verujete v talisman? Ali so čudeži v naših dneh še vedno mogoči? — Priznavam, da je bila moja slaba vera precej omajana vsled dobre sreče gospoda Jouhet. Njemu se je posrečila vsaka stvar in ravno ob trenutku, ko si jo je zaželel.

— Kljub temu p aso daleč oddaljeni od dobe bajk. Nastalo je gibanje v množicah, ki so polne veliko sprejemno sobo hiše. Prireditelj zabave je hotel nuditi gostom ples, pri katerem naj bi nastopile najboljše moči. Madama de Entrejust, koje radovednost je bila vzbujena, pa ni izpustila Louis Jouheta iz svojih oči.

— Moj dragi prijatelj, — rekla je proti Mavrieli, potem ko so utihnili zadnji zvoki godbe. Vi mi morate napraviti neko uslugo. Hočem, da me predstavite gospodu Jouhet. Če niste dosti pomembna oseba, poiščite nekoga drugega, ki me bo predstavil.

Par minut pozneje je bil gospod Jouhet predstavljen madami de Entrejust, ki je pričela takoj streljati s svojimi najtežjimi topi.

— Vi me mučite, gospod. Vi govorite tako hladno in mirno o najbolj izvanredni stvari na svetu. Menj se zdi kot da ste modernizirali povesti iz Tisoč in ene noči in da se nahajam v navzočnosti Aladina v fraku.

Jouhet se je nasmehnil, kajti z veseljem ga je navedalo zanimanje, katero je vzbudil.

— Aladin, madama, — je rekel, — je danes zvečer dobre volje in nobenega vzroka ne boste imela, madama, za pritožbe, da

ni rade volje odgovarjal na vsa vaša vprašanja.

— Če veste storil, to, me bo ste se bolj presenetili in imela bom svoj dobiček od vaše zgovornosti. Ljudje pravijo, da ste bili zelo srečni v svoji ljubezni.

— Madama, o tem predmetu ne morem reči ničesar.

— Ljudje pravijo tudi, da ste imeli najbolj sentimentalne doživljaje.

— Madama, vi me silite, da vedno našli sredstva.

— To je izrek de la Rochefaulcoulta, — je pojasnil Jouhet. — O tem sem mnogi razmišljal ter ga skušal prestaviti v dejansko življenje.

— No, je rekla madama de Entrejust, — vi ste modrijan. Jaz imam rajše povest o Aladinu.

— Povejte mi vsaj, če vam je talisman pomagal v teh zadevah?

— Mogoče.

Drugi gostje so se približali gospodu Jouhet, a madama de Entrejust je bila tako odločna v svojih naporih, da nadaljuje s pogovorom, da jih je počasi vse odgnala.

— Nakratko rečeno, je rekla, — vi se morate zahvaliti za svoje bogastvo, silo, ljubezen in srečnost, katero izvajate nad drugimi le temu čarovništvu, čeprav vidim dobro, da vam ni odvzelo dobre volje in popustljivosti naprav drugim.

— Hvala vam, madama, za dobro mnenje, ki ga imate o meni, — je rekel Jouhet teh se priklonil.

— Postati hočem pozitivno usiljiva. Ali je s tem vašim čarovništvu tudi zvezano klicanje demona, ki postane vaš suženj?

— Ne, madama, to bi bilo preveč starinsko. Moj talisman deluje na svoj lastni način.

— Ali mogoče veste, če se ga poslužuje tudi kdo drugi?

— Splošno je bil objavljen pred dvesto in petdesetimi leti.

— Kakšno obliko ima? Kako se ga poslužuje? Mon Dieu, v strašnih mukah se nahajam sedaj, ko vem, da ste resnični lastnik tega talismana. Postala bom žrtve fiksne ideje. Recite mi, če ni to Aladinova svetilka. Brez dvoma mora biti to zelo čuden predmet.

— Nikakor ne.

— Pokrit s skrivnostniki znamenji?

— Niso skrivnostna. Treba jih je le pozorno študijati.

— Gospod, zagotavljam vam, da ne bom mogla živeti še nadalje, če ne bom izvedela za vaše skrivnosti. Neizrečeno trpin.

Madama de Entrejust se je zdelo, da se ozira gospod Jouhet vanjo z ironičnim izrazom.

— Nočem, da bi trpela, moja draga madama, ter vam hočem razkriti vse. Prišeci pa mi morate, da boste ohranila to tajnost zase. Hočem vam pokazati svoj talisman. Vedno ga nosim s seboj.

Jouhet je potegnil iz svojega žepa majhno knjižico, jo odprl na strani, ki je bila zaznamovana ter pokazal s prstom na naslednje vrstice:

Nobena stvar ni nemogoča. Najti je pota, ki vodijo k vsaki stvari.

— Če ste tako željna, — je rekel gospod Jouhet s svojim običajnim zagotepnim smehljajem, — sem vam popolnoma na razpolago?

— Ali je res, — kar govorite ljudje, da imate talisman?

— Nobena stvar na svetu ni bolj resnična kot je to.

Madama de Entrejust je bila nekoliko zmedena vsled tega odgovora. Kmalu pa se opomogla ter nadaljevala s pogovorom.

— Vi se brez dvoma zavedate močnosti svoje skrivnosti.

— Oprostite mi, to ni nikaka mičnost.

— Ali res ne? Hočem vam staviti par osebnih vprašanj. Kako ste prišli do tega magičnega zaklada? Kateri drobrohotni duh vas je vzel pod svoje krilo?

— Priznati vam moram, gospa, da sem enostavno našel ta zaklad. Lahko po obnem dostavim, da nisem nikomur škodoval, ko sem se ga polastil.

— Ali ste v resnici preiskusili moč talismana?

— Nikdar me ne vara.

Vspričo tega resnega zatrdirja je izgubila madama de Entrejust svoj hudomušni ton. Radovednost se je pojavila na njenem obrazu, obenem s pridatkom radovedne skrbi. Pričela je zopet: — Pravijo, gospod, da je bilo vaše mladostno življenje polno bojev?

— To je res. Dijak sem bil ter sem imel kot svoj kapital na razpolago le svoje zmerne znanstvene zmognosti. Poznal sem revščino no in sicer revščino take vrste kot ji številni podležejo in radi tega tudi nisem brezbržen napram siromaštvu in beri drugih.

— Ali je bil talisman, ki je dovedel do tako velike izpremembe v vaših okoliščinah? V dnevih sile in potrebe, katere ste ravnarok omenili, se ta talisman še ni nahajal v vaših rokah?

— Takrat nisem se poznal njegove moči. Ko pa sem spoznal njegovo moč, sem postal deležen sreče, katere nisem preje nikdar poznal.

— Vi me mučite, gospod. Vi govorite tako hladno in mirno o najbolj izvanredni stvari na svetu. Menj se zdi kot da ste modernizirali povesti iz Tisoč in ene noči in da se nahajam v navzočnosti Aladina v fraku.

Jouhet se je nasmehnil, kajti z veseljem ga je navedalo zanimanje, katero je vzbudil.

— Aladin, madama, — je rekel, — je danes zvečer dobre volje in nobenega vzroka ne boste imela, madama, za pritožbe, da

ni rade volje odgovarjal na vsa vaša vprašanja.

— Če veste storil, to, me bo ste se bolj presenetili in imela bom svoj dobiček od vaše zgovornosti. Ljudje pravijo, da ste bili zelo srečni v svoji ljubezni.

— Madama, o tem predmetu ne morem reči ničesar.

— Ljudje pravijo tudi, da ste imeli najbolj sentimentalne doživljaje.

— Madama, vi me silite, da vedno našli sredstva.

— To je izrek de la Rochefaulcoulta, — je pojasnil Jouhet. — O tem sem mnogi razmišljal ter ga skušal prestaviti v dejansko življenje.

— No, je rekla madama de Entrejust, — vi ste modrijan. Jaz imam rajše povest o Aladinu.

— Povejte mi vsaj, če vam je talisman pomagal v teh zadevah?

— Mogoče.

Drugi gostje so se približali gospodu Jouhet, a madama de Entrejust je bila tako odločna v svojih naporih, da nadaljuje s pogovorom, da jih je počasi vse odgnala.

— Nakratko rečeno, je rekla, — vi se morate zahvaliti za svoje bogastvo, silo, ljubezen in srečnost, katero izvajate nad drugimi le temu čarovništvu, čeprav vidim dobro, da vam ni odvzelo dobre volje in popustljivosti naprav drugim.

— Hvala vam, madama, za dobro mnenje, ki ga imate o meni, — je rekel Jouhet teh se priklonil.

— Postati hočem pozitivno usiljiva. Ali je s tem vašim čarovništvu tudi zvezano klicanje demona, ki postane vaš suženj?

— Ne, madama, to bi bilo preveč starinsko. Moj talisman deluje na svoj lastni način.

— Ali mogoče veste, če se ga poslužuje tudi kdo drugi?

— Splošno je bil objavljen pred dvesto in petdesetimi leti.

— Kakšno obliko ima? Kako se ga poslužuje? Mon Dieu, v strašnih mukah se nahajam sedaj, ko vem, da ste resnični lastnik tega talismana. Postala bom žrtve fiksne ideje. Recite mi, če ni to Aladinova svetilka. Brez dvoma mora biti to zelo čuden predmet.

— Nikakor ne.

— Pokrit s skrivnostniki znamenji?

— Niso skrivnostna. Treba jih je le pozorno študijati.

— Gospod, zagotavljam vam, da ne bom mogla živeti še nadalje, če ne bom izvedela za vaše skrivnosti. Neizrečeno trpin.

Madama de Entrejust se je zdelo, da se ozira gospod Jouhet vanjo z ironičnim izrazom.

— Nočem, da bi trpela, moja draga madama, ter vam hočem razkriti vse. Prišeci pa mi morate, da boste ohranila to tajnost zase. Hočem vam pokazati svoj talisman. Vedno ga nosim s seboj.

Jouhet je potegnil iz svojega žepa majhno knjižico, jo odprl na strani, ki je bila zaznamovana ter pokazal s prstom na naslednje vrstice:

Nobena stvar ni nemogoča. Najti je pota, ki vodijo k vsaki stvari.

— Če ste otožni, zamišljeni --- se prav na široko zasmejte --- pa boste takoj ozdravili.

Knjiga Pèter Zgaga vam povzroči smeh, kadarkoli pogledate vanjo.

Ena knjižica za 50 centov vam bo trajala za vedno.

Izrežite ta kupon priložne priložnosti centov v znakih tor ga pošljite:

Slovenis Publishing Co., 82 Cortlandt St., New York.

Čenjeni: Za priloženih petdeset centov v znakih mi pošljite knjigo "Peter Zgaga."

Ime .....

Naslov .....

Država .....

ŠTEVILO ČASOPISOV V ČEHO-SLOVAŠKI.

Čehoslovaški biografski zavod je izdal novinski katalog celokupnega tiska v republiki brez razlike jezika. Iz publikacije je razvidna sledeča statistika časopisov za leto 1920: 1684 čehoslovaških, 589 nemških, 96 madžarskih, 14 ukrajinskih, 10 poljskih in še 30 časopisov v raznih tujih jezikov, torej skupaj 2423 časopisov. Od tega je bilo 193 dnevnikov in ostali so različni periodični časopisi.

PRIRODNI ZAKLADI V RUSIJI

V Rusiji so vsak čas odkrili novi prirodni zakladi. V bližini Bahlija (Ruska Armenija) je bilo odkrito ležišče železne rude, katero cenijo na 800 milijon pudov. Z eksploatacijo pričnu že v jeseni. Velika železna polja so bila odkrita tudi v guberniji Olo-nice na bregovih Onjeza jezera, katere cenijo na milijarde pudov in kjer se nahaja poleg bakrene kovine tudi nikel in mangan v bogatih množinah. Pri Aborsku v guberniji Tobolsk so zadelo poleg železne rude na rumeno okro kakor na premogovne sklade.

Omeniti je tudi treba, da pridobivanje platine znatno narašča. aprila t. l. je znašal pridelek samo 1,5 kg. v maju pa že 45 kg.

ADVERTISEMENTS.

Dr. Koler

SLOVENSKI ZDRAVNIK

638 Penn Ave. Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je naj-starejši slovenski zdravnik, specializirani list v Pittsburghu, ki ima 34-letno uspešno v zdravstvenem svetu. Njegova zdravila so znana v vseh delih sveta. Njegova zdravila so znana v vseh delih sveta. Njegova zdravila so znana v vseh delih sveta.

Vdova Leruž. Spisal E. Gaboriau.

Prevedel za "Glas Naroda" G. P.
Francoski detektivski roman.

19

(Nadaljevanje.)

Peto poglavje.

V zvezi s stanovanjem madame Gerdy je bila v pritličju soba preje namenjena za kočije, katero pa je madama Gerdy rabila sedaj kot shrambo za vse mogoče stare in obrabljene stvari. Razven tega je bil tukaj tudi nagromaden les in premog za zimo.

Ta prostor je imel majhna vrata, ki so se odpirala na cesto, ki pa so bila zabita pred dolgimi leti. Noel je tajno popravil ta vrata jih opremil s ključavnico in s pomočjo edinega ključa je lahko odhajal iz hiše ali prihajal vanjo, ne da bi vedel vratar za to.

Skozi ta vrata je odšel odvetnik ven ter se poslužil največje previdnosti, ko jih je odprl in zaprl.

Ko je bil enkrat na cesti, je za trenutek obstal, kot da se pomišlja, v katero smer naj odide. Nato pa se je obrnil proti železniški postaji St. Lazare ter poklical izvoščeka.

Rue Faubourg Montmartre, na vogalu Rue Provence, pa hitro, — je rekel Noel, ki je stopil v voz.

Na označenem mestu je odvetnik izstopil ter plačal izvoščeka. Čakal je, dokler se ni slednji odpeljal ter se nato obrnil v Rue Provence. Šel je le par korakov ter pozvonil pri vratih ene najlepših hiš v ulici.

Vrata so se takoj odprla.

Ko je došel v drugo nadstropje, je odvetnik obstal, potegnil nil, z onim priklonom, katerega se poslužujejo pariški vratarji pri ljudeh, ki imajo odprte roke in dobro rejene mošnje.

Ko je došel v drugo nadstropje, je odvetnik obstal, potegnil iz svojega žepa ključ ter vstopil, kot da je tam doma.

Ob zvoku ključa v ključavnici je pohitela proti odvetniku neka mlada in lepa skužkinja, s parom velikih in drznih oči.

— Gospod! — je vzkliznila

Ta vzkliz je bil dosti glasen, da ga je bilo čuti prav do kognet stanovanja ter je lahko služil kot signal, če je bilo treba. Noel pa tega očividno ni zapazil.

— Ali je madama notri? — je vprašal.

— Da, gospod, in zelo srdita, to vam lahko rečem. Danes zjutraj je zahtevala od mene, naj grem ter vas poiščem. Malo poprej pa je govorila, da pojde sama. Velike težkoče sem imela, gospod da nisem kršila vaših povelj.

— Dobro, — je rekel odvetnik.

— Madama je v kadilni sobi, — je nadaljevala služkinja. — Ravno ji pripravljam čašo čaja. Ali hoče tudi gospod eno?

— Da, — je odvrnil Noel, — posveti mi, Šarlota.

Odšla sta skozi sijajno opremljeno obednico, skozi pozlačeni salon v stolu Ludovika XIV. ter prišla konečno v kadilno sobo.

To je bila precej velika soba, kjer je strop je bil nenavadno visok. Ko je človek stopil vanjo, je prav lahko domneval, da se nahaja v tritisoč milj proč od Pariza, v hiši kakega razkošnega mandarinjskega cesarstva.

Pohišto preproge, tapete, slike — vse to je bilo očividno direktno importirano iz Hongkonga ali Sanghaja.

Srebrno pretkane tapete z raznobarnimi slikami, so visele raz sten. Celo cesarstvo solnce in lune je tam defiliralo pred očmi opa zovalca. Debeli mandarinji so posejali po verandah ali pa ležali, omočeni od opija, pod velikimi parasoli. Mlade deklice s posevničnimi očmi, so se izprehajale po miniaturnih vrtovih.

Preproga iz blaga, kojega sestavina je v Evropi nepoznana, je bila posejana s šadeži in cvetkami v tako naravnih barvah, da bi zmotile celo bučle.

Vseprosoj pa je ležala na tisoče drobnarij, takozvanega brie-člac, predstavljaljo pa vse mogoče stvari.

Divan, zelo velik in nizek, je stal v ozadju sobe, ob zidu. Nobe nega okna ni bilo, a mesto tega je bilo vzdolžno ogledalo, segajoče od stropa do tal in pred tem ogledalom so stala dvojna steklena vrata. Prostor med steklenimi vrati in zrealom je bil poln eksetičnih rastlin, ki so se odbijale v zrcalu ter ustvarjale optično iluzijo cvetličnjaka.

Ko je vstopil Noel, je ležala reka mlada ženska na divanu ter kadila cigareto. Kljub tropični vročini, ki je vladala v sobi, je bila zavita v velike šale iz sijajnega kašmirja.

Bila je majhna ter združevala v svoji majhni postavi vse telesne lepote v taki dovršenosti kot jih morajo združevati le najhčee ženske, ženske, ki so nad srednjo višino, so ali aseji ali pa zmote narave. Če so lepe, imajo brez dva gotove napake, kot delo kiparja, kojega napake, neopazne na majhnem kipi, postanejo očividne če se jih predstavi v veliki sobi.

Bila je majhna, a njen vrat, njena pleča in njene roke so kazale kar najbolj dovršene črte. Njene roke, prav do nohtov, so bile čudovite lepote ter skrbno negovane. Njene noge v svilenih nagevcah, tako tenkih kot pajčevina, so bile naravnost čudo. Spominjale so, ne na bajno nogo Pepelke, katero je slednja utaknila v stekleni čevljiček, temveč na ono drugo nogo, bolj resnično, čeprav manj slavljeno, namreč na nogo žene onega bankirja, ki je dajala svojim občudovalcem modele svoje noge.

Njene lice ni bilo krasno, niti lepo ne. Imela pa je poteze, katerih ni človek nikdar pozabil. Na prvi pogled so namreč presenetile opazovalca kot blisk, ki svigne z neba. Čelo je bilo nekoliko visoko in njena usta brez dvoma preširoka, neglede na svežost ustnice. Njene obrvi so bile očividno ojačene s kitajskim tušem. Žalibog pa je rabila barvila preveč močno in to ji je dajalo neprijeten izraz, kadar je skrčila obrvi. Njene črne in zametaste oči so imele veliko magnetično silo. Njeni zobje so bili majhni in beli in njeni lasje črni in valoviti ter blesteli kot krita gavrana.

Ko je zapazila Noela, ki je potisnil na stran svileni zavos, ki je služila mesto vrat, se je dvignila: napol ter se naslonila na svoj komolec.

— Torej si konečno prišel? — je rekla pikro. — Zelo srečen bova.

Odvetnika je skoro zadušila visoka temperatura v sobi.

— Kako vroče je tukaj, — je rekel. — Človek bi se kmalu za-dušil.

— Tebi se dal vroče? — je odvrnila mlada ženska. — Vidiš, to kaže obseg mojega trpljenja. Jaz se tresem od mraza. To je tvoja krivda. Ti veš, da je čakanje zame raznosno. Upliva namreč na mo-je živce. Čakala sem nate od večraj naprej.

— Nisem mogel priti, — je rekel Noel. — Popolnoma nemogoče.

— Ti veš zelo dobro, — je nadaljevala mlada ženska, — da sem morala danes poravnati svoje stvari. Imela sem veliko število nepla-čanih računov. Prišel je tapetnik. Nisem mu mogla dati niti centa. Tudi kolar je poslal svoj račun. Nobenega denarja. Nato se je oglasil oni stari slepar, ki ima mojo zadolžnico za tri tisoč frankov. Na-pravil je strašen kraval. Vse to je zelo prijetno, kaj ne?

Noel je sklonil glavo kot šolarček, ki posluša pridigo svojega učitelja.

— To je le en dan prekasno, — je zamrmral.
— Le en dan prekasno! — je vzkliznila mlada ženska. — Ali ni to nič? Človek, ki rešpektira samega sebe, bo mogoče dovolil, da se protestira njegovo menico, a nikdar, da se protestira menico njegove ljubice.

— Za kaj pa me pravzaprav smatraš? — je nadaljevala ter se pričela razburjati. — Ali si pozabil, da nisem od tebe deležna, nobene druge obzirnosti, iz izjemo denarja? Dobro, ker ti nisem nič drugega, hočem imeti vsaj to. Onega čne, ko ne bo denarja, te bota odslovila.

— Moja draga Julijeta, — je pričel odvetnik mehko.

— Da, da, to je vse zelo lepo. To sem čula že preje, — ga je prekinila ona. — Tvoja draga Julijeta! Tvoja oboževana Julijeta! Dokler si lice v lice z Julijeto, je angelj, če bi ti ona dovolila, da naprav bedaka iz npe. Kakorhitro pa obrneš Julijeti svoj hrbet, se niti ne spomniš, da obstaja človek, kateri se pravi Julijeta.

Erzberger.

Berlin, 23. avgusta.

Reakcija vzdiguje grozeče svojo glavo v Nemčiji. Protirepubli-kanske stranke prirejajo pompozne shode, kjer nastopajo polnošte-vilno časniki nekdanje cesarske armade, kjer obujajo generali spomine na 200letno prusko vojno slavo in pozivljajo, naj se Nemci kol v Napoleonovih časih urijo v rabi puške in bajoneta. Fanatizem re-akcionarstva gre tako daleč, da se njega pristajši nesstrašijo niti naj-skraynejšega sredstva v dosego svojih ciljev: političnega umora.

Za Kurtom Eisnerjem, Rožo Luksemburg in za Liebknechtom je padel sedaj kot žrtev pangermanske gonje vodja nemške klerikalno-stranke, ljubljence wuertensberskih kmetov, Erzberger.

Sim revnih delavskih starišev je bil Erzberger sprva ljudskošol-ski učitelj, z neumorno pridnostjo in jekleno voljo pa se je povzpel do najvišje politične moči v Nemčiji. Postal je vodja ene najmočnej-sih nemških strank, katoliškega centra, katerega je vodil skoro 20 let.

Vrhunec politične slave in politične moči je dosegel v prvih letih svetovne vojne, ki jo je v začetku, kakor vsi njegovi prijatelji, vno-to zagovarjal in podpiral. Nemška vlada mu je takrat poverila celo vrsto važnih zaupnih misij, med drugim zlasti izredno važno nalogo organizacije in vodstva nemške propagande v inozemstvu. Ko je leta 1915 grozil prelom z Italijo, je bil Erzberger poslan kot izredni po-slanik v Rim, da bi s pomočjo kneza Buellova, takratnega nemškega poslanika pri rimskem dvoru, pridobil za Nemčijo italijanske kato-liške kroge. Misija se ni posrečila in Erzberger se je vrnil nazaj v Nemčijo, kjer se je vrgel z vso silo na propagandno delo v inozem-stvu. V tem času je mnogo potoval po Avstriji, Bolgariji in Turčiji ter posejal tudi nevtralne dežele, zlasti Švico.

Zgodovinski pomen je dobilo Erzbergerjevo bivanje na Dunaju spomladi leta 1916. Kakez znano, je posetil takrat Erzberger cesarja Karla, v katerega navzročnosti mu je izročil tedanji zunanji minister Czernin znano tajno spomenico, ki v temnih barvah opisuje obupni položaj Avstrije. Na tistem sestanku se je tudi sklenila tajna navo-na akcija, ki jo je vodil na eni strani Erzberger, na drugi pa Czernin. Erzbergerju je uspelo, da je pridobil papeža Benedikta, ki je iz-dal nato sloviti pacifistični proglas na vojujoče se države. Ko je an-tanta državev zboru v velikem senačnem govoru nemske vrhovno-armadno vodstvo in zahteval prekinjenje podmorske vojne, Erzber-gerjev nastop je povzročil padec Bethmann-Holwegove vlade ter sprejem mirovne resolucije, ki pa je ostala brez odziva v svetu.

Erzberger se s tem svojim nastopom definitivno prelomil s svo-jo dotakratno nemško politiko. Kar mu je naklepalo besno sovraš-tvo vojaških, dinastičnih in drugih pangermanskih krogov. Ali ko je prišel polom, so poklicali zopet Erzbergerja, da je vodil pogajanja za premirje z zaveznicji, Marsal Foch pripoveduje v svojih spominih da ga je prosil takrat Erzberger s solznimi očmi za milejše pogoje za Nemčijo. Odločno se je upiral, da bi podpisal, kakor se je izrazil, — smrtno obsodbo svojega naroda. Šele na prigovarjanje maršala Hin-denburga se je naposled vdal.

Od tega trenutka je bilo sovrašтво nemške reakcije do Erzber-gerja še mnogo večje. Tega nasprotstva tudi pozneje ni omilil, ko je zavezal ponovno važna mesta v prvih revolucionarnih vladah. Z leta 1919 bi bil skoro postal žrtev atentata, ki je ostal še do danes ne-pojasnjen, ki pa so ga, kakor drugi poskus par tednov kasneje, ska-rtaj gotovo aranzirali reakcionarci.

Ker ga niso mogli ubiti telesno, so ga hoteli vsaj moralčno. Na-prtili so mu prosluli proces z ministrom Helfferichom, ki ga je bil ob-dolžil krive prisige in veleizdaje. Po končanem procesu se je umak-nil Erzberger iz politične arene in živel popolnoma za sebe. V zadnjih mesecih pa se je zopet pojavil v javnosti. Njegov ugled je rasel od dneva do dneva, a z njim, vred tudi sovrašstvo nemških reakcionarjev.

ADVERTISEMENT.

Jesensko čiščenje.

Vaše jesensko čiščenje biše bo veliko olajšano, če se poslužujete električne-ga Vacuum čistilca.

Vase vzame umazanost izpod površ-ne preproge, draperij in tapet ter jo spravlja v žakelj.

Oglasite se v naših izložbah ter si ogledjte delovanje Vacuum čistilca.

The New York Edison Company

At Your Service

General Offices: Irving Place and 15th Street

Podružnice, kjer se prodajajo in kjer so na ogled električne pri-prava, namenjene za učobnost občinstva.

20 Norfolk St 124 West 42d St 362 East 149th St
10 Irving Place 151 East 86th St 555 Tremont Ave
15 East 125th St

V odgovor.

Ponovno namenjamo vsem rojakom in rojakinjam, da prave Elgin garantirane moške in ženske ure čisto zlato pristane, veritice, privrčke in vse drugo slatino ter demante; dalje prave glame svetovne COLUMBIA GRA-MOPHONE in SLOVENSKE PLOŠČE prodaja in razpoš-lja po celi Ameriki snaz Vaš slovenski večletni trgovec z slatinco

IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

Pišite mu po cenik, pošlje ga vam brezplačno.

Krokodil v kopalšču.

Ne v Egiptu, ampak v Parizu! Neki francoski potnik je posla- svoje vojake v kopalšče Jambet-te pri Parizu, malo jezero v ver-sajski okolici. Vojaki so narav-no dirjali do kraja, kjer naj bi se otresli kasarniškega prahu, ta-ko zopernega v soparnih poletnih dneih. Seveda se potnik ni žel kopat s svojimi vojaki, kajti kaj bi si mislili o njem, ako bi ga vi-deli v Adamovem kostumu. Voj-ki so se torej slekli in poskakali v vodo kakor žabe, potnik pa si je odšel posvežit grlo z limona-do. Komaj je napravil prvi požir-ek, ko pridrvi k njemu naz voj-nik, ga pozdravi in mu reče:
— Gospod potnik, kopanje je onemogočeno.
— Zakaj?
— Radi krokodilov.
Potnik je mislil, da je vojaka udarila solnčarica, ali pa se mu je zmešala pamet, kakor se reče po domače. Ali vendar je odšel z njim, da vidi, kaj je na stvari. In res, v jezeru so plavali pravi krokodili. Vojaki so čakali na o-bali nagi in silno preplašeni. E-vo, kaj je bilo. Neka tvornica fil-mov je za imenovani dan najela jezero in spustila v njega več kro-kodilov, ki so morali odigrati ne-koliko prizorov za film. Ko je bi-lo posnemanje gotovo, je bilo tre-ta krokodile zopet poloviti. A ka-ko? Njim je voda jako ugajala in niso hoteli priti na oho. La-stnik jih je radi tega ostavil in odšel v mesto po pomoč in po ko-njsko meso, da z njim privarj krokodile na breg. S pomočjo vo-jakov se je končno posrečilo polo-viti vse "kinoigrale". Seveda so se vojaki še potem neradi kopali, ker so se bali, da se ni morda kaj-krokodil skril na dno jezera.

Sadovi italijanskega fašizma.

"Popolo d' Italia", Mussolini-jevo glasilo, se z vso odločnostjo postavlja na stran sklenjenega sporazuma s fašisti in piše:
— Prišli smo tako daleč, da Italija ni več narod, ampak kačičin konglomerat srednjeveških občin, v svoji slepi strasti nepresta-z zapletenih v medsebojne krvave boje. Pomikamo se nazaj v polu-srednji vek; na ta način se narod ne spaja, ampak razbija. A zuna-ji sovražniki z lastnim očesom gledajo naše norosti in se z njimi vkorisčajo.

Proti napitnini.

Na Češkoslovaškem se natakar-je energično bore za odpravo na-pitnine, zahtevajo pa, kar je tudi upravičeno, da se jim plača primer-ne plače za življenje. Te dni se razdeljevali letake, v katerih raz-lagajo svoje zahteve in prosijo ob-činstvo, naj jih v lastnem interesu podpira v njihovi akciji. Pri tej priliki naj pripomnimo, da se na Češkem natakarji že zadovoljijo z napitnino 20 vinarjev.

Ognjenik Stromboli.

Na otoku istega imena v južni Ita-liji je pričel zopet bruhati z ve-liko silo. — Na Kitajskem so veli-kanske povodnji preplavile cele dežele. Mesto Jangai je bilo po si-lovitnem vrtincu deloma uničeno.

Rasputinov morilec aretiran.

V Varšavi so aretirali bivšega ruskega častnika Juzepovca, ki je ubil Rasputina, menih, ki je prav-zaprav vladal caristični Rusiji ne-faj let predno je propadla.

ADVERTISEMENT.

Kje je moj mož JANEZ GASER, doma iz Zalegaloga? Zadržji mi je pisal in tudi poslal nekaj de-narja leta 1915, potem pa nič več. Neki znanec, ki je prišel iz Amerike, mi je povedal, da je bil leta 1919 v Pueblo, Colo. Tja sem pisala, pa mi je bilo pismo vrnjeno. On ne zna pisati. Rada bi izvedela za vzrok molka. Pro-sim, če kdo ve, kje je, da mi po-roča, ali ga naj opozori na ta oglas. — Julijana Gaser, Spod-nje Dane št. 1, Zalilog, p. Želez-niki, Slovenija, Jugoslavija.
(22-23-9)

NAZNANILO IN PRIPOROČILO

Naš stalni zastopnik Mr. JAN KO PLEŠČO pobira naročnino za Glas Naroda na 6104 St. Clab Ave., Cleveland, Ohio, in daje vs drugo pojasnilo glede potovanja; v stari kraj ali dobiti svoje ot-aplom, glede denarnih pošiljav in v sploh v vseh drugih zadevah. Im-v salog tudi knjigo Peter Zgaga Rojakom ga toplo priporočamo. Upravništvo Glasa Naroda.

ADVERTISEMENTS.

KRETANJE PARNIKOV

Kedaj približno odplujejo iz New Yorka.

OLYMPIC	24 sept.	Chrbourg	AQUITANIA	25 okt.	Chrbourg
NOORDAM	24 sept.	Boulogne	MONGOLIA	26 okt.	Hamborg
RE. d' ITALIA	24 sept.	Genoa	CRETIC	28 okt.	Genoa
LAFAYETTE	24 sept.	Cherbourg	LAPLAND	28 okt.	Cherbourg
LAPLAND	27 sept.	Cherbourg	LA LORRAINE	29 okt.	Havre
AMERICA	28 sept.	Cherbourg	NOORDAM	29 okt.	Boulogne
ARGENTINA	28 sept.	Trat	SAXONIA	29 okt.	Hamborg
CANOPIC	30 sept.	Genoa	ITALIA	29 okt.	Trat
EMP. OF CHINA	1 okt.	Cherbourg	AMERICA	29 okt.	Cherbourg
FINLAND	1 okt.	Cherbourg	BELVEDERE	1 nov.	Trat
LA LORRAINE	1 okt.	Havre	ADRIATIC	2 nov.	Cherbourg
G WASHINGTON	4 okt.	Cherbourg	PARIS	2 nov.	Havre
AQUITANIA	4 okt.	Cherbourg	ARABIC	5 nov.	Genoa
ADRIATIC	5 okt.	Cherbourg	CARMANIA	5 nov.	Cherbourg
PARIS	5 okt.	Havre	FINLAND	5 nov.	Cherbourg
MANCHURIA	6 okt.	Hamborg	OLYMPIC	5 nov.	Cherbourg
BERGAMIA	8 okt.	Cherbourg	WASHINGTON	8 nov.	Cherbourg
ROTTERDAM	8 okt.	Boulogne	GOTHLAND	15 nov.	Genoa
CARMANIA	11 okt.	Cherbourg	AQUITANIA	15 nov.	Cherbourg
CENTEN STATE	11 okt.	Bremen	LA LOURNAINE	19 nov.	Havre
LA SAVOIE	12 okt.	Havre	ZEELAND	19 nov.	Cherbourg
FRANCE	13 okt.	Havre	ARGENTINA	19 nov.	Trat
OLYMPIC	15 okt.	Cherbourg	MANCHURIA	23 nov.	Hamborg
PRES. WILSON	15 okt.	Trat	KROONLAND	26 nov.	Cherbourg
ZEELAND	15 okt.	Cherbourg	ADRIATIC	30 nov.	Cherbourg
RYNDAM	15 okt.	Boulogne	LAPLAND	30 dec.	Cherbourg
LA LOURNAINE	19 okt.	Havre	CARMANIA	3 dec.	Cherbourg
LEOPOLDINA	20 okt.	Havre	PRES. WILSON	1 dec.	Trat
BERGAMIA	20 okt.	Cherbourg	ADRIATIC	6 dec.	Genoa
KROONLAND	22 okt.	Cherbourg	FINLAND	10 dec.	Cherbourg
LAFAYETTE	22 okt.	Havre	ARGENTINA	12 jan.	Trat
PANNONIA	22 okt.	Trat	SAXONIA	13 dec.	Cherbourg
N. AMSTERDAM	22 okt.	Boulogne			

Glede cen za vozne listke in vse druge pojasnila, obrnite se na tvrdko: FRANK SAKSER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York

V JUGOSLAVIJO

Hitre zveze z vsemi točkami v Jugoslaviji. Dobra in zadostna hrana, zaprti prostori. Velik prostor na krovu. Vse udobnost moderne parnika.

RED STAR LINE

ODPLUJEJU REKO TEDEJ.
Pomol 58-62 North River Teden. York.
LAPLAND Plymouth 27. sept.
FINLAND Cherbourg 1. okt.
ZEELAND Antwerpen 15. okt.
KROONLAND Antwerpen 22. okt.
SAMLAND Hamburg.
Libava, Gdansk, 15. okt. (Samo 3 razred.)

AMERICAN LINE

MANCHURIA (Hamborg in Gdansk) preko Cherbourg 6. okt.
MONGOLIA (v Viki, Cherbourg, Hamburg in Gdansk) 20. okt.
MINNEKAHA (v Hamburg in Gdansk) 5. nov.

WHITE STAR

OLYMPIC (v Cherbourg) 24. sept.
ADRIATIC (v Southampton) 5. okt.
New York, Napoli in Genova:
GOTHLAND (Samo 2. razred) 10. nov.
New York in Boston — Azul, Gibraltar, Napoli in Genova.

INTERNATIONAL MERCANTILE MARINE COMPANY

116 parnikov — 1.250.000 ton.
9 BROADWAY, NEW YORK
ali pri lokalnih agentih.

HOLLAND AMERICAN LINE

Počevanje v Jugoslavijo preko Boulogne, Sur-Mer in Rotterdam. Vsi parniki, ki odplujejo iz New Yorka so na dva vjaka.

NOORDAM ..... 24. sept.
ROTTERDAM ..... 8. okt.
RYNDAM ..... 15. okt.
NIJEW AMSTERAM ..... 22. okt.

Vsi parniki imajo za tretji razred sobe za 2, 4 in 6 oseb.
Cena za 3 razred iz New Yorka do Ljubljane \$100, do Zarbeja \$101 ter \$5 vojnega davka.

Za pojasnila in cene vprašajte pri: HOLLAND-AMERICAN LINE 21-24 State Street New York

HAMBURG

naravnost do Gdanska in Varšave z novimi parniki

OROPESA ..... 8. okt.
ORDUNA ..... 22. okt.
ORBITA ..... 12. nov.

Zaprte kabine za ženske in otroke.
THE ROYAL MAIL STEAM PACKET CO.
26 Broadway New York
117 W. Washington Street, Chicago
ali lokalni potniški agent.

PREDNO SE ODLOČITE

za svojo družino, sorodnika ali prijatelja naročiti vozni listek li poslati denar v domovino, da e ga potnik sam lupi, pišite naj- prvo za tozadevna pojasnila na nana in zanesljivo tvrdko

FRANK SAKSER STATE BANK 82 Cortlandt Street New York

Dospelo je novo suho grozdje.

Muškatel zelo sladko debele ja-gode, boksa 50 funtov .. \$9.—
Ciper grozdje največje in naj-sladkejšo jagode, boksa 50 fun-tov ..... \$8.—
Malo črno grško grozdje, zelo sladko, boksa 50 funtov \$7.—
Polšite 13. na račun vsake boksa ki naročite in poslati bomo takoj.

BALKAN IMPORTING CO.
21-53 Cherry St., New York, N. Y.

ROJAKI NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA" NAJ-VEČJI SLOVENSKI DNEVNIK V ZDR. DRŽAVAH.

Pozor potniki.

Jugoslovanski konzulat v New Yorku naznanja:

1. Vsi državljani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki žele potovati v stari kraj, lahko dobe potne liste na podlagi kakega stara-kega pomena lista, krstnega lista, domovinskega lista oziroma voja-ških ali delavskih bukvice iz stara-kega kraja.

2. Ozi, ki nimajo nobenega ta-kega dokumenta, se morajo obrni-ti na pristojne oblasti v starem